

Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Pen-y-bont ar Ogwr a Chwm Taf Aseiad Llesiant Ymgynghoriad

Adroddiad ymgynghoriad

Cynnwys

Cynnwys	2
1. Trosolwg	4
2. Cyflwyniad.....	4
3. Dulliau marchnata ac ymgysylltu.....	5
4. Cyfradd ymateb	6
5. Pa mor effeithiol oedd yr ymgynghoriad?	6
6. Cwestiynau a dadansoddi - arolwg ymgynghori.....	6
6.2 Cwestiynau'r arolwg.....	6
6.2.1 Sut byddech chi'n disgrifio'ch hun fel ymatebydd? (ticiwch bob un sy'n berthnasol)	6
6.2.2 O ba ardal ydych chi'n dod?	7
6.2.3 Dewiswch eich categori oedran.....	8
6.2.4 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynoded un ar lesiant amgylcheddol?.....	8
6.2.5 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynoded un?	9
6.2.6 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynoded dau ar dai a digartrefedd?	10
6.2.7 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynoded dau?.....	10
6.2.8 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynoded tri ar iechyd oedolion a chorfforol?	11
6.2.9 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynoded tri?.....	11
6.2.10 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynoded pedwar ar iechyd meddwl?	12
6.2.11 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynoded pedwar?	13
6.2.12 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau a nodir ar y daflen grynoded ar lesiant diwylliannol?	14
6.2.13 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynoded pump?.....	14
6.2.14 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar y daflen grynoded llesiant economaidd?	15
6.2.15 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynoded chwech?.....	16
6.2.16 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynoded saith?	16
6.2.17 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynoded saith?	17
6.2.18 Rhowch wybod i ni am unrhyw sylwadau pellach yr hoffech eu gwneud mewn perthynas ag Asesiad Llesiant y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.	18
7. Ymgysylltu â grwpiau ffocws	19
7.1 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynoded un ar lesiant amgylcheddol?.....	19
7.2 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynoded dau ar dai a digartrefedd?	19

7.3 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb tri ar iechyd oedolion a chorfforol?.....	20
7.4 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb pedwar ar iechyd meddwl?.....	20
7.5 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau a nodir ar daflen grynodedb pump ar lesiant diwylliannol?	20
7.5 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau a nodir ar daflen grynodedb chwech ar lesiant economaidd?	21
7.5 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau a nodir ar daflen grynodedb saith ar lesiant cymunedol?	21
Atodiad 1 – Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	Error! Bookmark not defined.
Atodiad 2 – Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol.....	23
Atodiad 3 - Llywodraeth Cymru.....	30
Atodiad 4 - Cyfoeth Naturiol Cymru	33

1. Trosolwg

Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus i ddeall yr hyn sydd bwysicaf, o ran llesiant, i bobl a chymunedau ym Mhen-y-bont ar Ogwr, Rhondda Cynon Taf a Merthyr gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Pen-y-bont ar Ogwr a Chwm Taf dros gyfnod o ddeuddeng wythnos rhwng **14 Chwefror a 28 Mawrth 2022**.

Derbyniodd yr ymgynghoriad gyfanswm o **255** o ymatebion o'r arolygon a gwblhawyd. Mae'r papur hwn yn manylu ar y dadansoddiad sy'n gysylltiedig â'r ymgynghoriad.

Yn ogystal, cynhaliwyd tri grŵp ffocws ym Medlinog, Merthyr Tudful a Phentre, gan ymgysylltu â 42 o bobl. Mae'r adborth o'r grwpiau ffocws hyn wedi'i gynnwys yn adran 8 o'r adroddiad hwn.

Cafwyd ymatebion ffurfiol gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, Cyfoeth Naturiol Cymru, Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a Llywodraeth Cymru. Mae'r ymatebion hyn ynghlwm fel atodiadau.

2. Cyflwyniad

Roedd yr arolwg cyhoeddus ar gael i'w gwblhau ar-lein drwy ddolen ar dudalen ymgynghori gwefan cyngor Pen-y-bont ar Ogwr. Roedd copïau papur o'r ymgynghoriad hefyd ar gael y gallid eu hanfon yn uniongyrchol at drigolion ar gais. Roedd arolygon ar gael mewn fformatau safonol a phrint bras. Roedd y ddau fformat ar gael yn Gymraeg a Saesneg.

Roedd cyfanswm o chwe chwestiwn yr oedd angen eu hateb gan ymatebwyr. Gallai'r ymatebwyr ddewis ateb pob un neu rai o'r cwestiynau. Roedd pob ymateb i'r arolwg yn cynnig y dewis o gyflwyno ymatebion yn ddiennw. Cafodd set safonol y cyngor o gwestiynau monitro cydraddoldeb hefyd eu cynnwys gyda'r arolwg yn unol â'r arfer da a argymhellir ar gyfer yr holl arolygon cyhoeddus a gynhelir gan y cyngor.

Gwahodddwyd sylwadau ar yr ymgynghoriad hefyd trwy gyfryngau cymdeithasol, llythyr, e-bost a galwad ffôn.

3. Dulliau marchnata ac ymgysylltu

3.1 Marchnata

Mae'r adran hon yn manylu ar y dulliau a ddefnyddiwyd i godi proffil yr ymgynghoriad ac annog cyfranogiad.

Hyrwyddwyd yr arolwg gan BGCau Pen-y-bont ar Ogwr a Chwm Taf drwy

- Gwefannau a chyfrifon cyfryngau cymdeithasol partneriaid y BGCau
- Rhwydweithiau ac is-fyrddau BGCau
- Rhwydweithiau a fforymau cymdogaethau ym mhob ardal
- Cynghorau Gwirfoddol Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, Merthyr a RhCT
- Fforymau Cydlyniant Cymunedol a Chydraddoldeb
- Ymgynghoreion statudol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol
- Aelodau awdurdod lleol
- Pwyllgorau Craffu BGC
- E-bost uniongyrchol at 105 o bobl y cysylltwyd â hwy yn flaenorol ac a ofynnodd am gael eu cynnwys ymhellach.

3.1.1 Cyfryngau cymdeithasol

Mae'r cyngor yn rhedeg y cyfrifon cyfryngau cymdeithasol canlynol: Twitter, Facebook, Instagram, LinkedIn ac YouTube.

Postiwyd yr ymgynghoriad cyhoeddus ar Aseiad Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ddwyieithog ar sianeli Twitter corfforaethol y cyngor drwy gydol y cyfnod ymgynghori i godi ymwybyddiaeth o'r ymgynghoriad ac i annog dinasyddion i rannu eu barn ar y cynigion.

Ar hyn o bryd mae gan y cyngor **14,321** o ddilynwyr ar ei gyfrif Twitter Saesneg a **324** ar ei gyfrif Twitter Cymraeg. Er bod cynnwys yn fwyaf tebygol o gael ei weld gan y defnyddwyr hyn, mae hefyd yn cael ei arddangos i ddefnyddwyr nad ydynt wedi'u cysylltu â'r cyfrifon.

Yn ystod y cyfnod ymgynghori, postiodd yr awdurdod lleol **13** o weithiau ar Twitter yn Gymraeg ac yn Saesneg. Postiwyd yr ymgynghoriad hefyd ar dudalennau corfforaethol Facebook yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Trydariadau	S=13/C=13
Argraffiadau	8146
Ymgysylltiadau	86
Hoffi	5
Rhannu/aildrydariadau	12
Clicio ar y ddolen	32
Sylwadau	2

Postiadau Facebook	1 Saes 1 Cym
Cyhraeddiad	3349
Argraffiadau	3522
Ymgysylltiadau	35
Hoffi	2
Rhannu	7
Rhannu trwy'r ddolen	10

3.1.2 govDelivery

Offeryn cyfathrebu digidol yw **govDelivery** a roddwyd ar waith gan yr awdurdod lleol ym mis Mehefin 2020 i anfon negeseuon yn uniongyrchol i fewnflychau e-bost trigolion yn eu dewis iaith.

Ar hyn o bryd mae **36,096** o danysgrifwyr Saesneg a **226** o danysgrifwyr Cymraeg o Fwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr. Cafodd manylion yr ymgynghoriad cyhoeddus ar Asesiad Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus eu cynnwys ym mwletin GovDelivery ar **3, 10 a 17 Mawrth**.

Derbyniodd y bwletin Saesneg gyfanswm o **141 o gliciau cyswllt**, derbyniodd y bwletin Cymraeg **4 o gliciau cyswllt**.

4. Cyfradd ymateb

Cwblhawyd cyfanswm o 255 o arolygon. Mynychodd **42** o unigolion eraill sesiynau grŵp ffocws. Cynhaliwyd y sesiynau grŵp ffocws mewn hybiau cymunedol ym **Medlinog (CF46), Pentre (CF41) a Merthyr (CF47)**.

5. Pa mor effeithiol oedd yr ymgynghoriad?

Datblygwyd y dulliau casglu data, sy'n cynnwys yr arolwg ar-lein, arolwg papur a sesiynau grŵp ffocws gan ddefnyddio Saesneg clir i gynyddu dealltwriaeth. Cynlluniwyd y dulliau ymateb hyn i roi cysondeb i'r arolwg ar draws sawl llwyfan.

6. Cwestiynau a dadansoddi - arolwg ymgynghori

Mae adran saith yr adroddiad yn edrych ar y cwestiynau a ofynnwyd yn yr arolwg ymgynghori – gyda chyfanswm o **255** o ymatebwyr.

6.1 Iaith cwblhau'r arolwg.

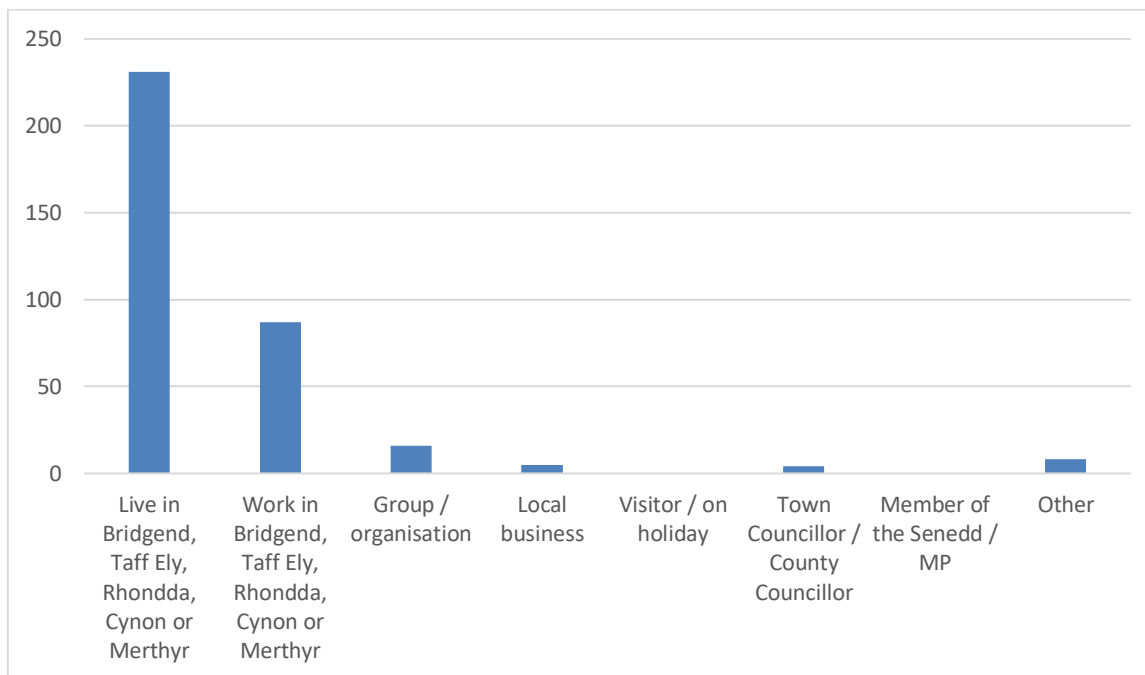
I ddechrau, gofynnwyd i'r rhai a ymatebodd i'r arolwg ymgynghori ym mha iaith yr hoffent gwblhau'r arolwg. **Dewisodd 100% o ymatebwyr Saesneg gyda 0% yn dewis Cymraeg.**

iaith	#	%
Saesneg	255	100%
Cymraeg	000	00
Cyfanswm	255	100.0

6.2 Cwestiynau'r arolwg

6.2.1 Sut byddech chi'n disgrifio'ch hun fel ymatebydd? (ticiwch bob un sy'n berthnasol)

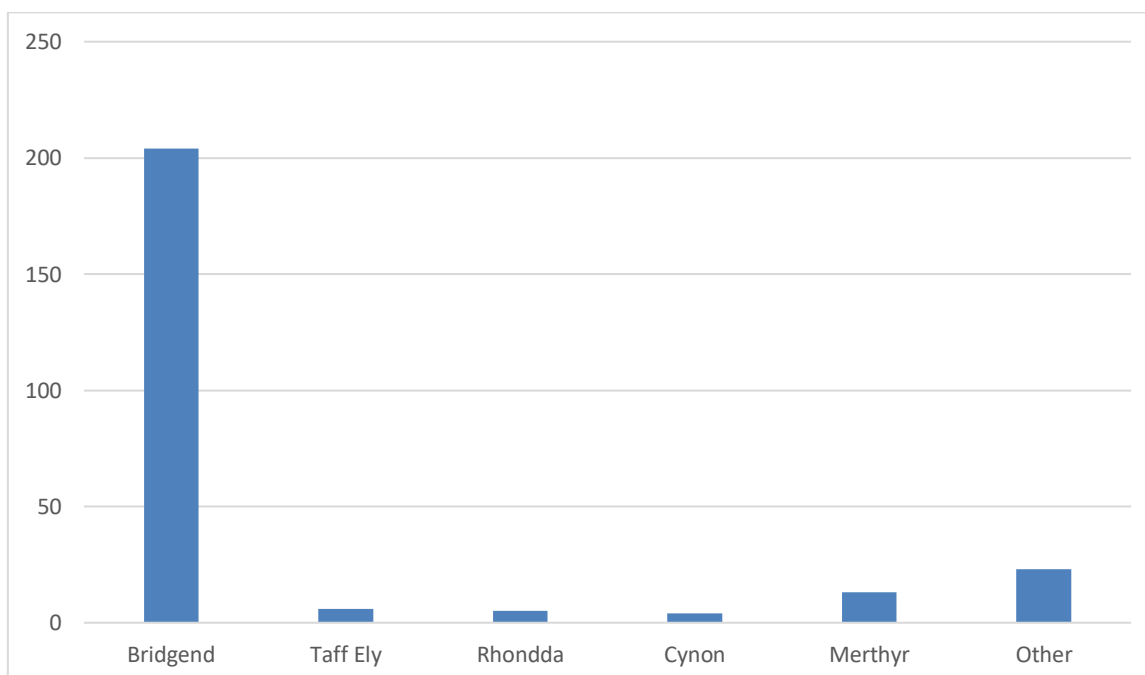
Cafwyd **351** o ymatebion i'r cwestiwn hwn. Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis atebion lluosog i'r cwestiwn hwn.

O'r 351 o ymatebwyr, mae **231 (67%)** yn byw ym Mhen-y-bont ar Ogwr, Taf Elái, Rhondda, Cynon neu Ferthyr. Mae **87 o ymatebwyr (25%)** yn gweithio ym Mhen-y-bont ar Ogwr, Taf Elai, Rhondda, Cynon neu Ferthyr. Roedd **16 o ymatebwyr (4%)** o Grŵp/Sefydliad. Roedd **5 o ymatebwyr (1%)** o Fusnes Lleol. Roedd **5 o ymatebwyr (1%)** yn Gynghorydd Tref/Cynghorydd Sir a dewisodd **8 o ymatebwyr (2%)** arall.

6.2.2 O ba ardal ydych chi'n dod?

Cafwyd 255 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

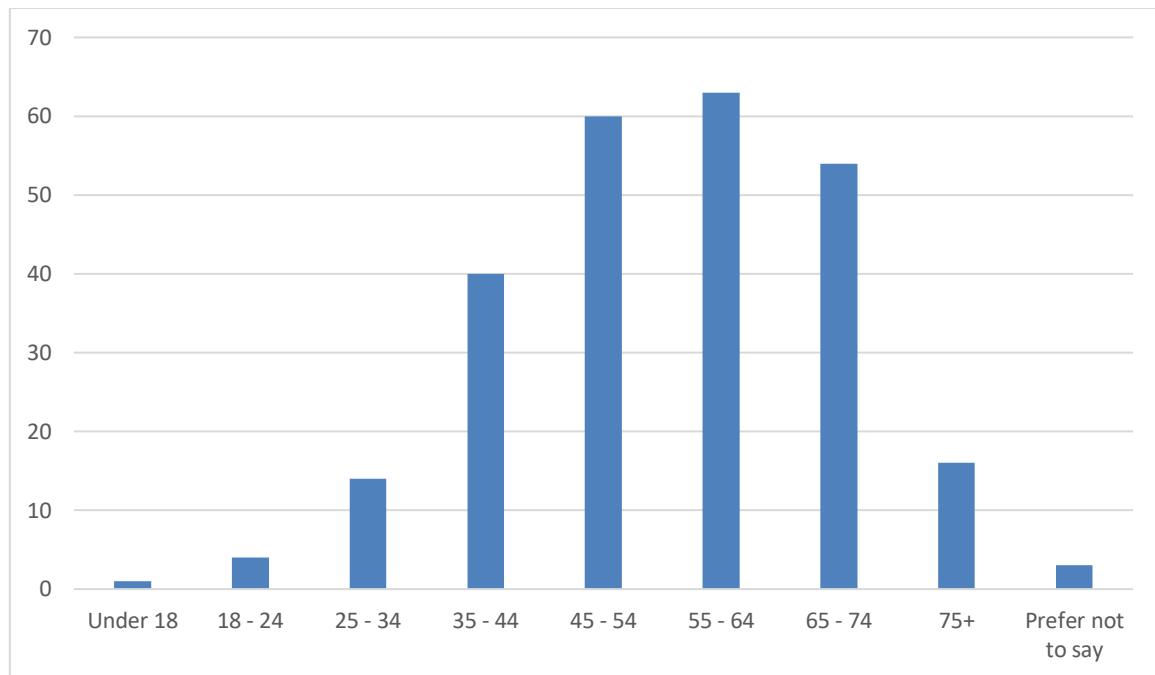

Dywedodd **204 o ymatebwyr (81%) o bobl** eu bod yn byw yn ardal Pen-y-bont ar Ogwr. Tra bod **6 o ymatebwyr, (2%)** yn byw yn ardal Taf Elái, roedd **5 o ymatebwyr (2%)** yn byw

yn ardal y Rhondda, a **4 o ymatebwyr (1%)** yn byw yn ardal Cynon. Roedd **13 o ymatebwyr eraill (5%)** yn byw ym Merthyr a **23 o ymatebwyr (9%)** yn dewis arall.

6.2.3 Dewiswch eich categori oedran.

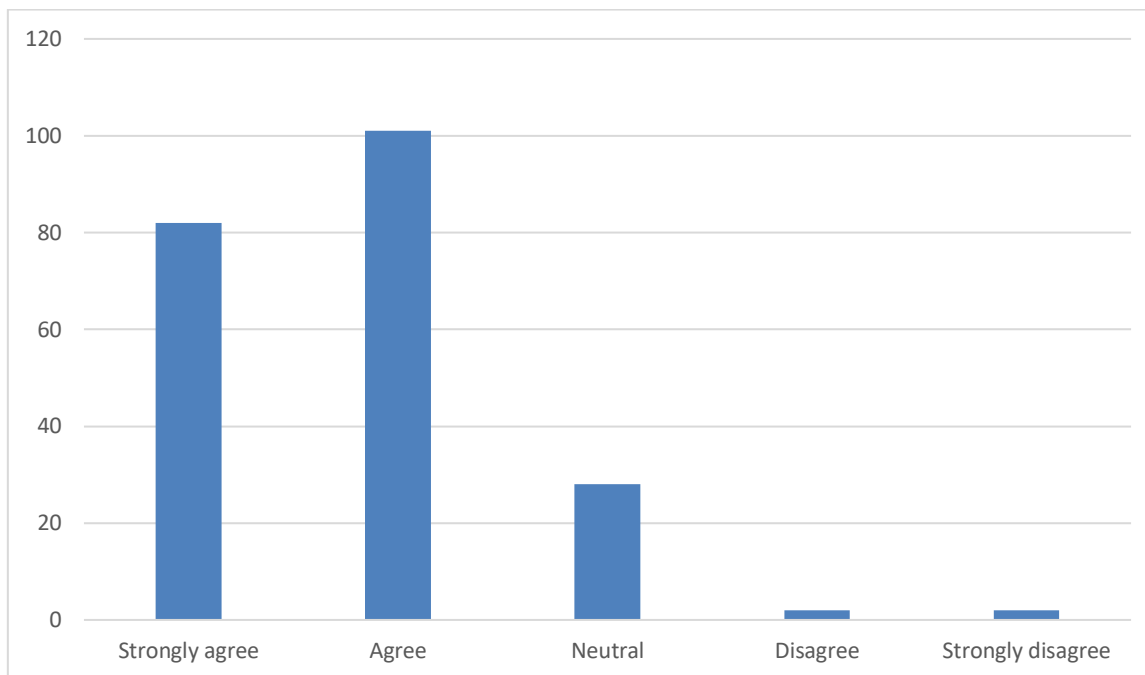
Cafwyd 255 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Roedd 1 ymatebydd o dan 18 oed. Roedd **4 o ymatebwyr, (2%)** yn y grŵp 18-24, **14 o ymatebwyr (5%)** yn 25-34 oed, **40 o ymatebwyr (16%)** yn 35-44 oed. Roedd **60 o ymatebwyr (24%)** rhwng 45-54 oed, roedd **63 o ymatebwyr (25%)** rhwng 55-64 oed, roedd **54 o ymatebwyr (21%)** rhwng 65-74 ac **16 o ymatebwyr (6%)** yn 75+ oed. Roedd yn well gan **3 o ymatebwyr eraill (1%)** beidio â dweud eu hoedran.

6.2.4 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb un ar lesiant amgylcheddol?

Cafwyd **215** o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Roedd **183 o ymatebwyr (85%)** yn cytuno'n gryf neu'n cytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb un ar lesiant amgylcheddol. Roedd **28 o ymatebwyr (13%)** wedi dewis niwtral. Dywedodd **4 o ymatebwyr (2%)** eu bod yn anghytuno'n gryf neu'n anghytuno â'r canfyddiadau.

6.2.5 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynodedb un?

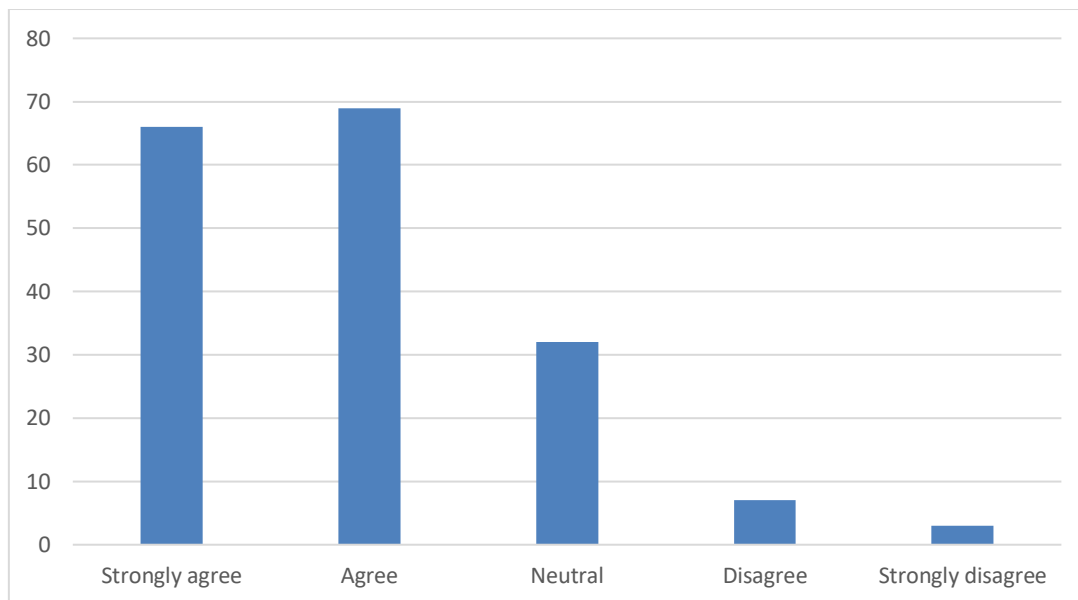
Gwnaed **55 o sylwadau** mewn perthynas â'r cwestiwn hwn ac maent wedi'u nodi mewn themâu yn y tabl isod:

Thema	Ymatebion
Angen Diogelu a defnyddio ein mannau gwyrdd	18
Cydbwyso seilwaith priodol a mannau gwyrdd.	7
Rhoi adnoddau newydd ecogyfeillgar ar waith	6
Gwella Cyfleusterau	4
Ariannu mentrau	3
Diogelwch y Cyhoedd / Risg Amgylcheddol	3
Llygredd sŵn a thraffig oherwydd gormodedd o geir ar ffyrdd	1
Dylid rhoi cyhoeddusrwydd i ganfyddiadau a chynlluniau	1
Sylwadau Eraill	12
Cyfanswm	55

Roedd y tair thema uchaf ar gyfer y cwestiwn hwn fel a ganlyn: Gwnaed **18 o sylwadau** mewn perthynas â diogelu a defnyddio ein mannau gwyrdd, gwnaed **7 o sylwadau** mewn perthynas â chydbwyso seilwaith priodol a mannau gwyrdd a gwnaed **6 o sylwadau** mewn perthynas â rhoi adnoddau newydd ecogyfeillgar ar waith.

6.2.6 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb dau ar dai a digartrefedd?

Cafwyd 177 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Roedd **135 o ymatebwyr (76.2%)** yn cytuno'n gryf neu'n cytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb dau ar dai a digartrefedd. Roedd **32 o ymatebwyr (18.2%)** wedi dewis niwtral. Dywedodd **10 o ymatebwyr (5.6%)** eu bod yn anghytuno'n gryf neu'n anghytuno â'r canfyddiadau.

6.2.7 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynodedb dau?

Gwnaed **60 o sylwadau** mewn perthynas â'r cwestiwn hwn ac maent wedi'u nodi mewn themâu yn y tabl isod:

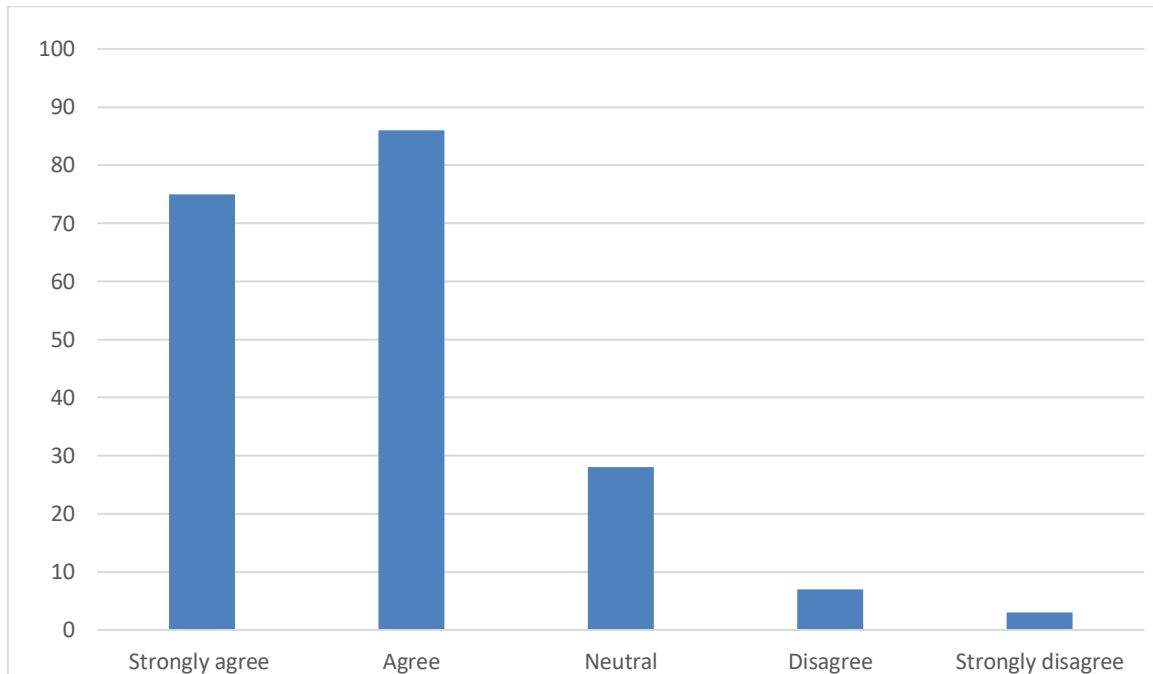
Thema	Ymatebion
Mwy o Dai Fforddiadwy	15
Atal / Llety i'r digartref	13
Cyllid ar gyfer tai fforddiadwy	6
Adeiladu cymuned yn ogystal â chartrefi	5
Mwy o eiddo preswyl ar rent ar gael	4
Defnyddio cartrefi nas defnyddir	2
Tai cymdeithasol ynni effeithlon	2
Mae digartrefedd yn ormod o flaenoriaeth	2
Tai o faint priodol ar gyfer nifer y trigolion	1
Trafferth dod o hyd i grefftwyr dibynadwy	1
Sylwadau Eraill	9
Cyfanswm yr Ymatebion	60

Roedd y tair thema uchaf ar gyfer y cwestiwn hwn fel a ganlyn: Gwnaed **15 o sylwadau** mewn perthynas â chynyddu tai fforddiadwy, gwnaed **13 o sylwadau** mewn perthynas ag

atal digartrefedd a dod o hyd i lety i'r digartref a gwnaed **6 o sylwadau** mewn perthynas â chyllid ar gyfer tai fforddiadwy.

6.2.8 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb tri ar iechyd oedolion a chorfforol?

Cafwyd 199 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Roedd **161 o ymatebwyr (81%)** yn cytuno'n gryf neu'n cytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb pedwar ar iechyd meddwl. Roedd **28 o ymatebwyr (14%)** wedi dewis niwtral. Dywedodd **10 o ymatebwyr (5%)** eu bod yn anghytuno'n gryf neu'n anghytuno â'r canfyddiadau.

6.2.9 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynodedb tri?

Gwnaed **69 o sylwadau** mewn perthynas â'r cwestiwn hwn ac maent wedi'u nodi mewn themâu yn y tabl isod:

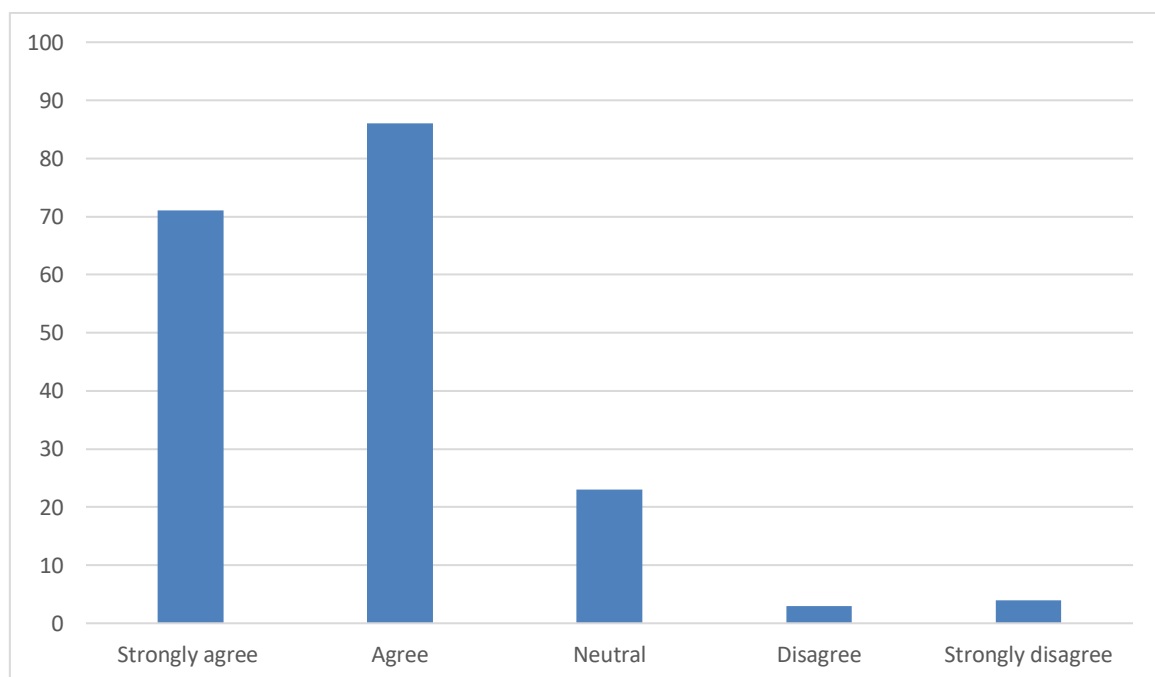
Thema	Ymatebion
Annog ac addysgu ar fwyta'n iach	11
Gweithio gyda chanolfannau hamdden, gwneud gweithgareddau'n fwy hygyrch a fforddiadwy	11
Gwarchod manau Gwyrdd a mynediad iddynt	9
Sicrhau bod pobl yn ymwybodol o'r wybodaeth a'r cymorth sydd ar gael	8
Rhagnodi cymdeithasol gan feddygon teulu	4
Mwy o gymorth i weithwyr gofal cymdeithasol	3

Cefnogaeth ychwanegol mewn perthynas â symudedd	3
Mwy o weithgareddau i bobl dros 60 oed am brisiau fforddiadwy	2
Annog gweithgareddau cymunedol	2
Cyllid ar gyfer cartrefi cymunedol a phreswyl.	2
Cynllun teithio llesol i gynnwys pob math o gludiant	2
Sylwadau Eraill	12
Cyfanswm yr Ymatebion	69

Roedd y tair thema uchaf ar gyfer y cwestiwn hwn fel a ganlyn: Gwnaed **11 o sylwadau** mewn perthynas ag annog ac addysgu am fwyta'n iach, gwnaed **11 o sylwadau** mewn perthynas â sicrhau bod canolfannau hamdden a gweithgareddau'n fwy hygyrch a gwnaed **9 o sylwadau** mewn perthynas â diogelu manau gwyrdd.

6.2.10 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb pedwar ar iechedd meddwl?

Cafwyd 187 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Roedd **157 o ymatebwyr (84%)** yn cytuno'n gryf neu'n cytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb tri ar iechedd oedolion a chorfforol. Roedd **23 o ymatebwyr (12%)** wedi dewis niwtral. Dywedodd **7 o ymatebwyr (4%)** eu bod yn anghytuno'n gryf neu'n anghytuno â'r canfyddiadau.

6.2.11 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynodedb pedwar?

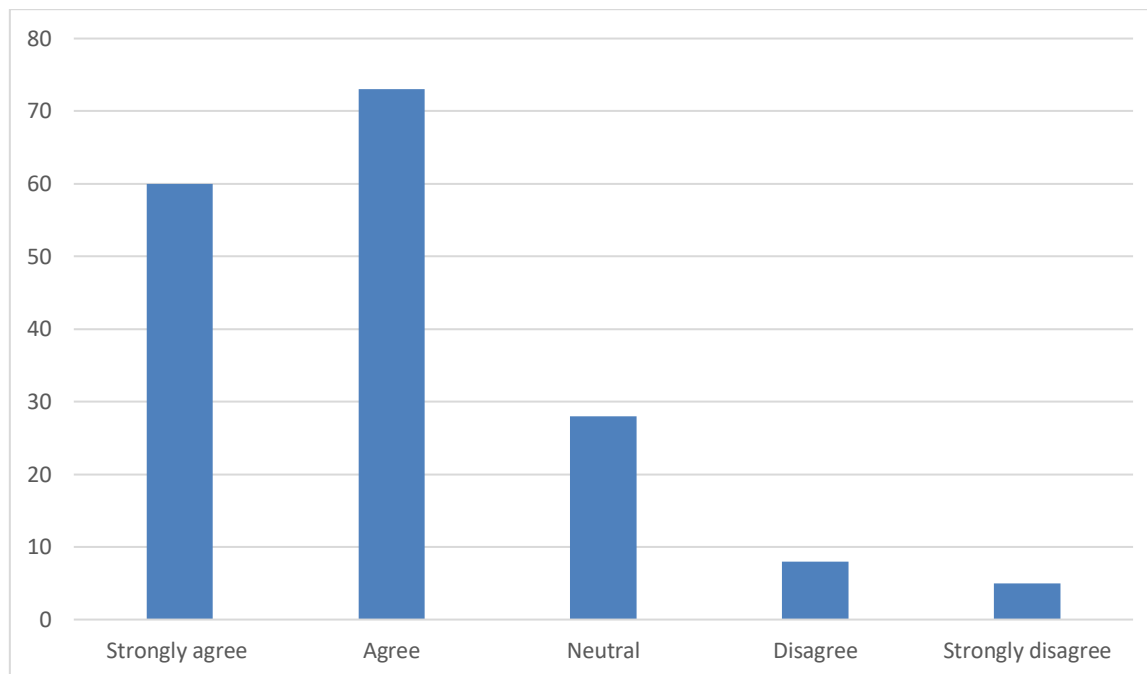
Gwnaed 68 o sylwadau mewn perthynas â'r cwestiwn hwn ac maent wedi'u nodi mewn themâu yn y tabl isod:

Thema	Ymatebion
Gwella gweithgareddau/grwpiau iechyd meddwl	18
Heriau Cost Presennol	11
Mwy o hyrwyddo ac ymwybyddiaeth o gyfleoedd llesiant	10
Hyrwyddo ac annog unigolion i gymryd cyfrifoldeb am eu llesiant	9
Cyfleusterau ddim yn hygyrch i bob cymuned	5
Mwy o weithgareddau llesiant/clybiau chwaraeon a chymorth i bobl ifanc	3
Angen mwy o hyrwyddo ar gyfer gweithgareddau cymdeithasol i bobl dros 70 oed	2
Cefnogi ac Ail-agor llyfrgelloedd	1
Sylwadau eraill	9
Cyfanswm	68

Roedd y tair thema uchaf ar gyfer y cwestiwn hwn fel a ganlyn: Gwnaed **18 o sylwadau** mewn perthynas â gwella gwasanaethau iechyd meddwl, gwnaed **11 o sylwadau** mewn perthynas â'r heriau cost presennol a gwnaed **10 o sylwadau** mewn perthynas â chynyddu gwaith hyrwyddo ac ymwybyddiaeth o gyfleoedd llesiant.

6.2.12 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau a nodir ar y daflen grynodedb ar lesiant diwylliannol?

Cafwyd 174 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Roedd **133 o ymatebwyr (76.4%)** yn cytuno'n gryf neu'n cytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb pump ar lesiant diwylliannol. Roedd **28 o ymatebwyr (16.2%)** wedi dewis niwtral. Dywedodd **13 o ymatebwyr (7.4%)** eu bod yn anghytuno'n gryf neu'n anghytuno â'r canfyddiadau.

6.2.13 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynodedb pump?

Gwnaed **56 o sylwadau** mewn perthynas â'r cwestiwn hwn ac maent wedi'u nodi mewn themâu yn y tabl isod:

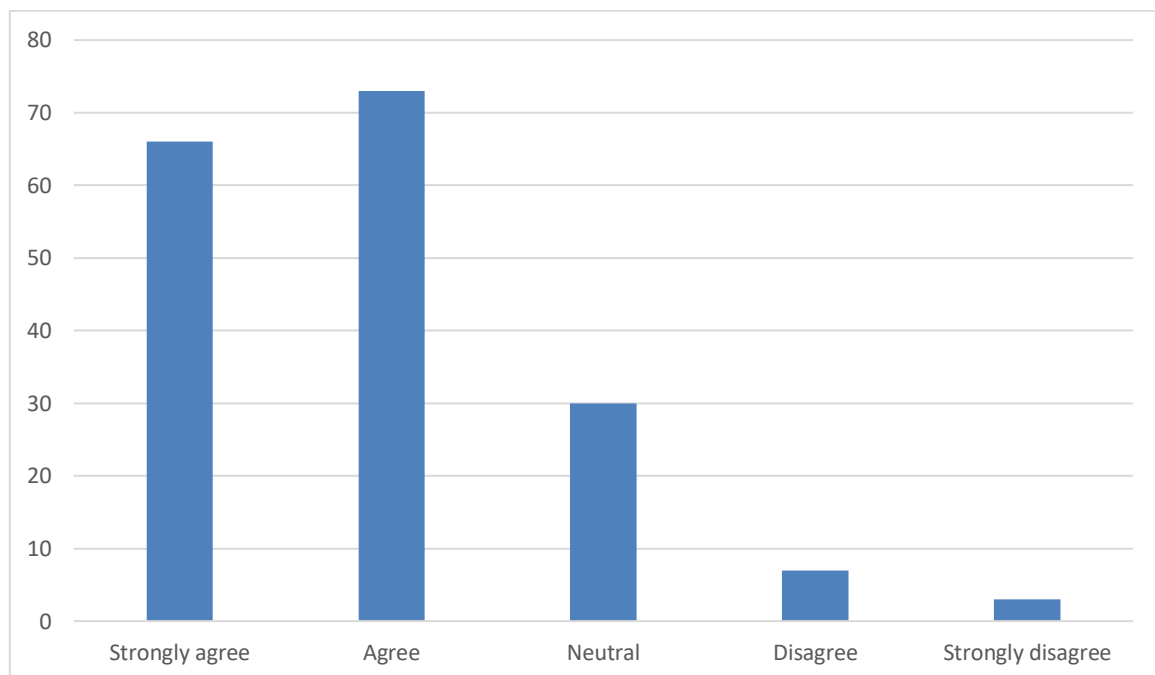
Thema	Ymateb
Annog a chefnogi diwylliant a hanes lleol	11
Dim angen i bawb ddysgu siarad Cymraeg	10
Gweithgareddau diwylliannol ar gael mewn cyfleusterau ar draws y fwrdeistref	7
Mae angen gwella trafnidiaeth gyhoeddus a bod yn fwy dibynadwy	7
Dylid defnyddio llyfrgelloedd gan eu bod yn dda i'r gymuned	3

Dim gweithgareddau i ymgysylltu â nhw	1
Ymagwedd o'r gwaelod i fyny at wneud penderfyniadau	1
Ychydig iawn o adnoddau a chyfleusterau ym Mhorthcawl	1
Ni chlywir lleisiau amlwg gan bobl ifanc	1
Mae Men Sheds yn helpu llesiant, dylid eu cefnogi	1
Defnyddio gweithgareddau digidol ac o bell ar gyfer y rhai sy'n agored i niwed	1
Sylwadau Eraill	12
Cyfanswm	56

Roedd y tair thema uchaf ar gyfer y cwestiwn hwn fel a ganlyn: gwnaed **11 o sylwadau** mewn perthynas ag annog a chefnogi diwylliant a hanes lleol, gwnaed **10 o sylwadau** mewn perthynas â'r iaith Gymraeg a gwnaed **7 o sylwadau** mewn perthynas â gweithgareddau diwylliannol ar draws y fwrdeistref.

6.2.14 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar y daflen grynodeb llesiant economaidd?

Cafwyd 179 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Roedd **139 o ymatebwyr (78%)** yn cytuno'n gryf neu'n cytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodeb chwech ar lesiant economaidd. Roedd **30 o ymatebwyr (17%)** wedi dewis niwtral. Dywedodd **10 o ymatebwyr (5%)** eu bod yn anghytuno'n gryf neu'n anghytuno â'r canfyddiadau.

6.2.15 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynodedb chwech?

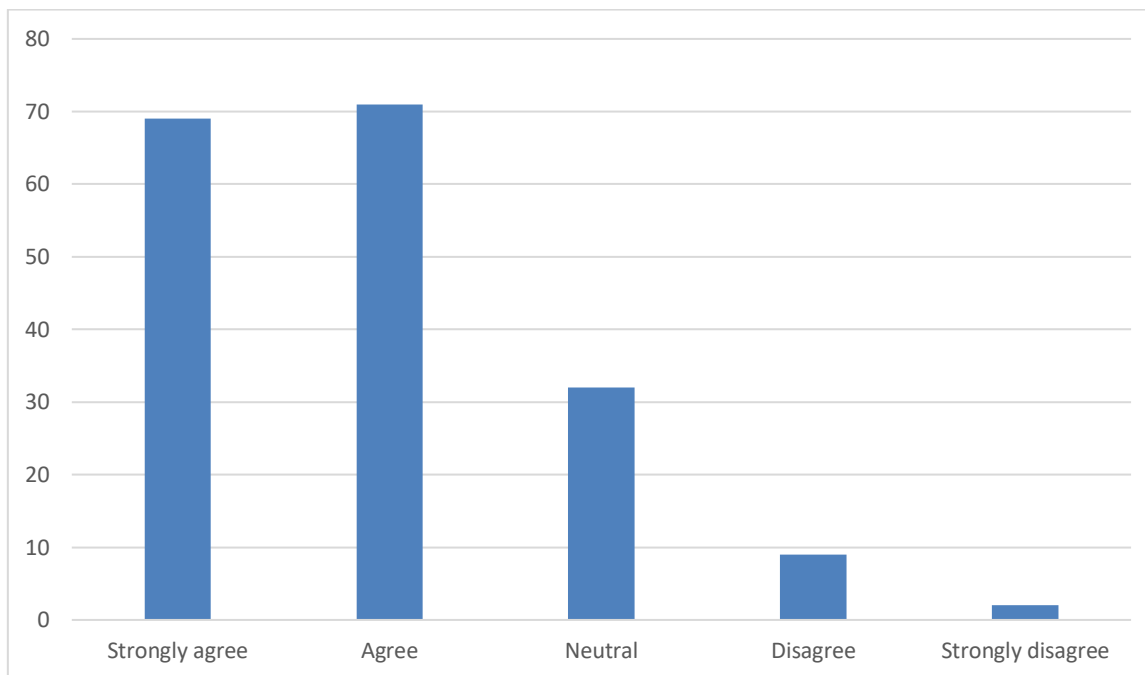
Gwnaed **59 o sylwadau** mewn perthynas â'r cwestiwn hwn ac maent wedi'u nodi mewn themâu yn y tabl isod:

Thema	Ymatebion
Heriau costau byw ar unigolion a busnesau lleol	18
Trafnidiaeth gyhoeddus ddibynadwy ac effeithlon	8
Annog pobl i dreulio amser, gweithio a buddsoddi mewn cymunedau lleol	6
Gwasgaru buddsoddi ac ailddatblygu ar draws y fwrdeistref	4
Cyfleoedd cyflogaeth parhaol a chymorth i bobl Niwro-amrywiol a phobl anabl.	3
Cynlluniau a gwirfoddoli ar gyfer ceiswyr gwaith	3
Dylid bod yn dathlu Rhywedd	3
Adfywio canol tref Pen-y-bont ar Ogwr	2
Diweithdra yn y cymoedd llai	2
Buddsoddi mewn defnyddio eiddo gwag	1
Colli rhywfaint o wybodaeth rôl allweddol	1
Annog busnesau lleol newydd ym Mhorthcawl	1
Sylwadau Eraill	7
Cyfanswm	59

Roedd y tair thema uchaf ar gyfer y cwestiwn hwn fel a ganlyn: gwnaed **18 o sylwadau** mewn perthynas â heriau costau byw, gwnaed **8 o sylwadau** mewn perthynas â thrafnidiaeth gyhoeddus ddibynadwy a gwnaed **6 o sylwadau** mewn perthynas ag annog pobl i dreulio amser, gweithio a buddsoddi mewn cymunedau lleol.

6.2.16 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb saith?

Cafwyd 183 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Roedd **140 o ymatebwyr (77%)** yn cytuno'n gryf neu'n cytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb saith ar lesiant cymunedol. Roedd **32 o ymatebwyr (17%)** wedi dewis niwtral. Dywedodd **11 o ymatebwyr (6%)** eu bod yn anghytuno'n gryf neu'n anghytuno â'r canfyddiadau.

6.2.17 A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar daflen grynodedb saith?

Gwnaed **69 o sylwadau** mewn perthynas â'r cwestiwn hwn ac maent wedi'u nodi mewn themâu yn y tabl isod:

Thema	Ymatebion
Datblygiad ar gyfer ein cymunedau yn y dyfodol	8
Diogelwch yr hen a'r ifanc yn y gymuned	7
Cydlynwyr cymunedau lleol o fewn pob cymuned	6
Cefnogi a gwella'r defnydd o hybiau cymunedol a grwpiau gwirfoddol	6
Hybu dyhead ac ysbryd cymunedol ymhlith unigolion	5
Barn y gymuned ar y defnydd o gyllid ac adnoddau	3
Mae yna ysbryd cymunedol cadarnhaol a chefnogaeth ar gael	2
Cymorth iechyd meddwl	2
Gwell trafnidiaeth	2
Llai o ddefnyddio asiantaethau allanol i wella'r gwasanaeth a roddir.	1
Mae baw ci yn broblem	1

Costau isel a hyder i gadw mewn cysylltiad ar-lein	1
Mwy o gymorth i ardaloedd difreintiedig	1
Sylwadau eraill	5
Cyfanswm	50

Roedd y tair thema uchaf ar gyfer y cwestiwn hwn fel a ganlyn: Gwnaed **8 o sylwadau** mewn perthynas â datblygiad cymunedau yn y dyfodol, gwnaed **7 o sylwadau** mewn perthynas â diogelwch unigolion yn eu cymunedau a gwnaed **6 o sylwadau** mewn perthynas â chydlynwyr cymunedau lleol o fewn cymunedau.

6.2.18 Rhowch wybod i ni am unrhyw sylwadau pellach yr hoffech eu gwneud mewn perthynas ag Aseiad Llesiant y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

Gwnaed **56 o sylwadau** mewn perthynas â'r cwestiwn hwn ac maent wedi'u nodi mewn themâu yn y tabl isod:

Thema	Ymatebion
Roedd yr aseiad yn addysgiadol	12
Mwy o wybodaeth am gynlluniau ar gyfer y dyfodol - Cenedlaethau'r Dyfodol a Datgarboneiddio i gynnwys y gymuned	7
Anhapus gyda phrosesau	7
Mae mannau gwyrdd, gwasanaethau chwaraeon a hamdden yn hanfodol, dylid eu diogelu a'u cadw	6
Mwy o wybodaeth am Ymgynghoriadau/Wyneb yn Wyneb / Cefnogi'r rhai ag anawsterau ymgysylltu	5
Ymagwedd o'r gwaelod i fyny/Llais y cyhoedd ar gyfer gwneud penderfyniadau i ailgysylltu ein cymuned.	5
Materion hygrychedd a thrafnidiaeth	4
Angen Mwy o wybodaeth am ba wasanaethau sydd ar gael i'r gymuned	3
Dod â'r gymuned ynghyd	3
Mwy o ystyriaeth i'r Henoed a phobl anabl	3
Mae llyfrgelloedd/eglwysi yn ofod cymunedol da mewn trefi	2
Mwy o fynediad i glybiau chwaraeon, pyllau nofio/lidos	2
Tai fforddiadwy i ddiodefwyr Trais Domestig a SARC ym Mhen-y-bont ar Ogwr.	1
Gormod o ddylanwad gwleidyddol	1
Y Gymraeg	1
Sylwadau Eraill	7

Roedd y tair thema uchaf ar gyfer y cwestiwn hwn fel a ganlyn: gwnaed **12 o sylwadau** mewn perthynas â'r wybodaeth a gyflwynwyd yn yr ymgynghoriad, gwnaed **7 o sylwadau** mewn perthynas â derbyn mwy o wybodaeth am gynlluniau'r dyfodol a gwnaed **7 o sylwadau** i fynegi anhapusrwydd â'r broses ymgynghori.

7. Ymgysylltu â grwpiau ffocws

Mynychodd Swyddogion Cymorth y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus grwpiau ffocws yn yr ardaloedd canlynol, Merthyr Tudful, Bedlinog a Phentre ar 7, 16, 17 Mawrth 2022. Rhoddwyd trosolwg o'r cynigion i'r grwpiau ffocws a chawsant eu gwahodd i wneud sylwadau. Gwnaethom ymgysylltu â phedwar deg dau o bobl yn y sesiwn hon. Mae'r sylwadau a wnaed yn ystod y sesiwn hon wedi'u seilio ar themâu ac fe'u nodir yn y tabl isod:

7.1 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedd un ar lesiant amgylcheddol?

Derbyniwyd 15 o sylwadau mewn ymateb i'r cwestiwn hwn.

Thema	Ymatebion
Angen Diogelu a defnyddio ein mannau gwyrdd	4
Cydbwyso seilwaith priodol a mannau gwyrdd.	1
Rhoi adnoddau newydd ecogyfeillgar ar waith	1
Diogelwch y Cyhoedd / Risg Amgylcheddol	4
Gorfodi sbwriel	5
Cyfanswm	15

7.2 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedd dau ar dai a digartrefedd?

Derbyniwyd 14 o sylwadau mewn ymateb i'r cwestiwn hwn.

Thema	Ymatebion
Mwy o Dai Fforddiadwy	3
Atal / Llety i'r digartref	5
Mwy o eiddo preswyl ar rent ar gael	3
Diogelwch	
Costau byw	3
Cyfanswm yr Ymatebion	14

7.3 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb tri ar iechyd oedolion a chorfforol?

Derbyniwyd 14 o sylwadau mewn ymateb i'r cwestiwn hwn.

Thema	Ymatebion
Gwella gweithgareddau/grwpiau iechyd meddwl	7
Heriau Cost Presennol	1
Mwy o hyrwyddo ac ymwybyddiaeth o gyfleoedd llesiant	2
Cyfleusterau ddim yn hygyrch i bob cymuned	1
Mwy o weithgareddau llesiant/clybiau chwaraeon a chymorth i bobl ifanc	1
Effeithiau covid	2
Cyfanswm	14

7.4 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau ar daflen grynodedb pedwar ar iechyd meddwl?

Derbyniwyd 21 o sylwadau mewn ymateb i'r cwestiwn hwn.

Thema	Ymatebion
Gwella gweithgareddau/grwpiau iechyd meddwl	7
Cyfleusterau ddim yn hygyrch i bob cymuned	2
Yn amharod i ddychwelyd i fywyd cyn-Covid	9
Tywydd	1
Unigrwydd	2
Cyfanswm	21

7.5 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau a nodir ar daflen grynodedb pump ar lesiant diwylliannol?

Derbyniwyd 22 o sylwadau mewn ymateb i'r cwestiwn hwn.

Thema	Ymateb
Annog a chefnogi diwylliant a hanes lleol	10
Gweithgareddau diwylliannol ar gael mewn cyfleusterau ar draws y fwrdeistref	5
Mae angen gwella trafnidiaeth gyhoeddus a bod yn fwy dibynadwy	6
Cyfyngiadau COVID	1
Cyfanswm	22

7.5 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau a nodir ar daflen grynodedb chwech ar lesiant economaidd?

Derbyniwyd 19 o sylwadau mewn ymateb i'r cwestiwn hwn.

Thema	Ymatebion
Trafnidiaeth gyhoeddus ddibynadwy ac effeithlon	4
Annog pobl i dreulio amser, gweithio a buddsoddi mewn cymunedau lleol	4
Gwasgaru buddsoddi ac ailddatblygu ar draws y fwrdeistref	1
Cyfleoedd cyflogaeth parhaol a chymorth i bobl Niwro-amrywiol a phobl anabl.	1
Cynlluniau a gwirfoddoli ar gyfer ceiswyr gwaith	2
Dylid bod yn dathlu rhywedd	1
Rhwystrau i weithio	4
Diffyg gwasanaethau	4
Cyfanswm	19

7.5 I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r canfyddiadau a nodir ar daflen grynodedb saith ar lesiant cymunedol?

Derbyniwyd 17 o sylwadau mewn ymateb i'r cwestiwn hwn.

Thema	Ymatebion
Datblygiad ar gyfer ein cymunedau yn y dyfodol	1
Diogelwch yr hen a'r ifanc yn y gymuned	1
Cefnogi a gwella'r defnydd o hybiau cymunedol a grwpiau gwirfoddol	4
Mae yna ysbryd cymunedol cadarnhaol a chefnogaeth ar gael	6
Cymunedau ar-lein	3
Gwell trafnidiaeth	1
Mae baw ci yn broblem	1
Cyfanswm	17

9. Casgliad

Gan ddefnyddio dadansoddiad ystadegol, yn seiliedig ar lefel hyder o 95%, ystyrir bod sampl o 255 o arolygon a gwblhawyd yn gadarn i wall safonol hyd at uchafswm o $\pm 6.132\%$. Felly, gallwn fod 95% yn hyderus bod yr ymatebion yn gynrychiadol o'r rhai a fyddai'n cael eu rhoi gan gyfanswm y boblogaeth oedolion, o fewn $\pm 6.132\%$ o'r canrannau a adroddwyd.

Mae hyn yn golygu pe bai cyfanswm poblogaeth oedolion Pen-y-bont ar Ogwr, RCT ac Merthyr wedi cymryd rhan yn yr arolwg ac y gwelwyd ystadegyn o 50%, gallwn fod 95% yn hyderus bod y ffigur gwirioneddol rhwng 45.248% a 54.752%.

9.1 Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb

Bydd yr Asesiad Llawn o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn cael ei gwblhau ochr yn ochr â mabwysiadau'r Cynllun Llesiant.

9.2 Crynodeb

Bydd gwybodaeth o'r ymgynghoriad hwn yn cael ei defnyddio i ffurfio sylfaen dystiolaeth ar gyfer y Cynllun Llesiant a bydd yn cael ei defnyddio i nodi'r blaenoriaethau allweddol ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Mae disgwyl i'r Cynllun Llesiant gael ei gyhoeddi ym mis Ebrill 2023.

Atodiad 1 – Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Adborth a chyngor oddi wrth Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru,

23ain Mawrth 2022

1: Crynodeb

- • Aseiad llesiant cryf ac hollgynhwysfawr.
- • Tystiolaeth dda, yn manteisio ar ymagwedd dulliau cymysg sy'n cyfuno ffynonellau data a gwybodaeth ansoddol a meintiol yn effeithiol.
- • Strwythur clir, rhesymegol sy'n cwmpasu'n drwyadl bob dimensiwn llesiant (diwylliannol, cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol).
- • Mae'n dangos ymrwymiad i ennyn ymgyfraniad y bobl a'r cymunedau yn eich ardal.
- • Mae'n nodi ac yn archwilio'r materion allweddol sy'n effeithio ar lesiant yn yr ardal.
- • Mae Adran 3 (isod) yn amlygu rhai meysydd a fyddent, o'u datblygu ymhellach, yr helpu i gryfhau'r aseiad. Mae'r rhain yn ymwneud â: thueddiadau'r dyfodol, yr ymarfer dyfodol gwell, sgiliau ar gyfer y dyfodol, cydraddoldeb a macsimeiddio eich cyfraniad i nodau llesiant Cymru.
- • Mae Adran 3 hefyd yn amlinellu ardaloedd (dymunol) i'w hystyried o fewn yr aseiad.

2: Tystiolaeth o arfer da yn yr aseiad llesiant

Proses a methodoleg

Er bod BGC Pen-y-bont ar Ogwr a BGC Cwm Taf yn gweithio ar wahân ar hyn o bryd, rydym yn nodi'r bwriad i ddod yn un BGC ar y cyd ar draws ardal Cwm Taf Morgannwg, a bod yr aseiad llesiant hwn y gweithiwyd arno ar y cyd yn gam pwysig yn y broses honno

Mae'r bennod 'Methodoleg' yn ddefnyddiol ar gyfer cyflwyno'n glir sut y datblygwyd yr aseiad llesiant. Er enghraifft, mae'n amlygu bod Grŵp Gweithredu Aseiad Cymunedol wedi ei greu i ddwyn aelodau allweddol y BGC a'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol at ei gilydd i arolygu datblygiad yr aseiad llesiant a'r aseiad anghenion poblogaeth, gyda dau is-grŵp wedi eu sefydlu.

O'r dystiolaeth a gyflwynwyd, ymddengys bod cydweithio wedi bod yn nodwedd gref yn natblygiad yr aseiad. Rydych chi wedi gweithio'n agos gyda phartneriaid allweddol, gan nodi, er enghraifft, lle mae mewnbwn Cyfoeth Naturiol Cymru, Heddlu De Cymru a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol, wedi darparu llawer o ddata a gwybodaeth arwyddocaol i drwytho eich dadansoddiad.

Ategir yr aseiad drafft gan ddealltwriaeth gref o egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae'r pedair prif bennod yn gynhwysfawr, yn cwmpasu ystod eang o bynciau, a gwneir cysylltiadau eglur â'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy ochr yn ochr â siart sy'n dangos sut mae pynciau a nodwyd gennych yn gorwedd ar draws nodau a themâu llesiant lluosog.

Rydym yn croesawu'r ystod eang o ffynonellau ansoddol a meintiol a ddefnyddir i ddangos tystiolaeth o ganfyddiadau, a defnyddir ystod o ddangosyddion i archwilio canlyniadau llesiant i drigolion. Er enghraifft, o dan iechyd, mae'r BGC yn ystyried ymddygiadau iach, cyfraddau gordewdra, a materion cysylltiedig fel 'pobl ddiabetig yn derbyn trychiadau yn ôl oedran' ochr yn ochr â nifer y pen o fannau gwerthu bwyd cyflym. Yn yr un modd, mae'r aseiad yn ystyried amrywiaeth o ffynonellau wrth drafod y bwch cyflog rhwng y rhywiau, gan edrych ar wahaniaethau hwng y rhywiau yn y sector, rôl swyddi, a chyfrifoldebau gofal plant. Mae amlinellu bylchau mewn data a chyfyngiadau yn yr ymagwedd hefyd yn dangos cwestiynu trwyadl o'r data sydd ar gael.

Mae'n arbennig o ddefnyddiol i weld trosolwg wedi ei gynnwys yn y bennod 'Methodoleg', sy'n amlygu rhai o'r ffynonellau data cenedlaethol a ddefnyddiwyd (e.e. Swyddfa Ystadegau Cenedlaethol'; Ystadegau Cymru; Ystadegau Cyfiawnder Ieuenctid ac ati), a rhai o'ch partneriaid allweddol lle gwnaethoch hefyd gyrchu data oddi wrthynt (e.e. yr awdurdodau lleol, Heddlu De Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru a sefydliadau'r trydydd sector ac ati). Mae hyn wedi sicrhau dadansoddiad hollgynhwysfawr ar gyfer eich ardal. Mae hefyd yn wych i glywed eich bod wedi cynnal cyfarfodydd gyda gwasanaethau a grwpiau allweddol i sicrhau bod y data a'r dadansoddiad yn cael eu defnyddio gyda chymorth gwybodaeth oddi wrth wasanaethau lleol.

Mae'r asesiad drafft yn nodi 7 ardal gymunedol ac yn ystyried y rhain o fewn yr ardal i gymharu lefelau llesiant. Mae enghreifftiau da yn cynnwys y drafodaeth ar lesiant meddwl sy'n edrych ar y modd y mae dangosyddion WMD yn cydberthyn i iechyd meddwl ar hyd ffiniau Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Is. Yn yr un modd, mae'r trafodaethau ehangach ar amddifadedd o dan yr adran economi yn ystyried canfyddiadau fesul ward.

Un o gryfderau eich dull gweithredu yw'r gwaith ar ymgyfraniad, fel yr amlinellwyd yn 'Adroddiad Ymgysylltu BGC Pen-y-bont ar Ogwr a Chwm Taf ar gyfer yr Asesiad Llesiant 2022'. Roedd hyn yn cynnwys ystod o weithgareddau, gan ddangos ymagweddau a arweinir gan gyfranogwyr i ennyn ymgyfraniad trigolion yn eich ardal. Mae'r asesiad yn cynnwys defnyddio safbwyntiau a phersbectifau trigolion drwyddi draw, sy'n ychwanegu dyfnder i'r naratif a'r heriau a'r cyfleoedd allweddol yn yr ardal.

Gwneir cysylltiadau clir â dogfennau, strategaethau ac ymchwil ehangach sy'n sicrhau bod yr asesiad yn berthnasol i gyd-destun diweddar a newydd yr ardal. Mae enghreifftiau da yn cynnwys gwreiddio amcanion y Strategaeth Digartrefedd (2018-2022) a manteisio ar ganfyddiadau'r Ymgyrch i Derfynu Unigrwydd. Mae yna fyfyrion da ar effaith COVID-19, a'r hyn y mae wedi ei ddweud wrthy ch am eich ardal. Mae hyn yn cynnwys myfyrdod ar yr heriau arwyddocaol a ddaeth yn ei sgil i wasanaethau a chymunedau (ar adeg pan yr oedd cymunedau Rhondda Cynon Taf yn profi effeithiau a ddaeth fel canlyniad i'r llifogydd), y cydweithredu a ddigwyddodd i helpu cymunedau yn yr ardal a rôl allweddol y sector gwirfoddol.

Gan fynd ymhellach, mae'r asesiad yn cydnabod bod ymateb i'r pandemig wedi atgyfnerthu natur ryngberthynol llesiant, sy'n ein "*cyfeirio ni at orfod dod o hyd i atebion cyffredinol, gyda phwysigrwydd cymunedau cydnerth ac asiantaethau amrywiol yn medru addasu yn y dyfodol.*" Mae'n galonogol i weld y myfyrdod hwn yn yr asesiad, sy'n ystyriaeth bwysig i'r BGC ei chadw mewn golwg wrth i sylw symud tuag at ddatblygiad y cynllun llesiant.

Mae'n hynod o gadarnhaol i weld eich myfyrio ar rôl y sector gwirfoddol drwy'r pandemig. Cydnabyddir hefyd rôl yr awdurdodau lleol a fu'n ffynhonnell wybodaeth bwysig i unigolion a grwpiau oedd yn dymuno gwirfoddoli, gan ddangos y ffordd at bartneriaid y sector gwirfoddol oedd wedi eu sefydlu yn yr ardal, megis BAVO, Interlink a GGMT.

Mae yna dystiolaeth dda o integreiddio a naratif sy'n ceisio creu cysylltiadau drwy'r holl asesiad drafft. Er enghraifft, mae adran 'Cyfleoedd' y thema 'Llesiant Meddyliol' yn gwneud y cysylltiadau rhwng iechyd corfforol ac iechyd meddwl, yr amgylchedd a diwylliant.

Yn y bennod 'Piler Amgylcheddol', mae'r asesiad yn nodi'r cyfle i'r BGC fod ar flaen y gad o ran ymateb i effeithiau newid hinsawdd. Mae'n amlinellu cyfleoedd gan gynnwys adfer mawndir diraddiedig, creu coetiroedd, lleiniau glas fel coridorau bywyd gwyllt, ac ymagweddau cydweithredol megis Llechweddau Iach. Mae llawer o'r cyfleoedd hyn ar dir sy'n eiddo i/yn cael ei reoli gan y cyhoedd a hyn yn rhoi cyfle i'r BGC gydweithio ac arwain y ffordd.

Mae'r asesiad drafft yn amlinellu rhai o'r ymagweddau sydd ar y gweill yn yr ardal tuag at ddatgarboneiddio. Mae'n wych i glywed am y gwaith y mae Heddlu De Cymru wedi'i wneud i ddatblygu Strategaeth Newid Hinsawdd, sy'n cynnwys datblygu mannau gwyrdd a phlannu coed, lle gellir hyrwyddo mentrau llesiant ar gyfer staff a gwella bioamrywiaeth i gryfhau natur. Fel y dywedir genny ch, gall dysgu o waith fel hwn gael ei rannu a'i ddefnyddio i ysbrydoli sefydliadau eraill, a byddem yn hapus i drafod dulliau posib i'ch cefnogi yn hyn o beth.

Cynnwys

Mae strwythur yr asesiad drafft yn glir ac yn gweithio'n dda. Mae tudalen gynnwys gysylltiedig yn helpu'r darllenydd i ddod o hyd i'r wybodaeth berthnasol, tra bod gan bob is-bwnc grynoded bach sy'n amlinellu heriau allweddol, cyfleoedd, a'r hyn y mae cyfranogwyr i'r ymchwil wedi'i ddweud. Mae'r 8 'taflen sy'n crynhoi ffeithiau' hefyd yn ychwanegiad da ac yn rhoi trosolwg clir a defnyddiol o'r penawdau allweddol yn eich maes a'r hyn wnaethoch ei ganfod o'ch gwaith.

Rydym yn croesawu'r defnydd o enghreifftiau drwy'r asesiad i gyd i amlygu gwaith y BGC a gweithgaredd ehangach i wella llesiant. Mae enghreifftiau'n cynnwys: Croeso i'n Coedwig; Materion Iechyd Meddwl Cymru; Encil Llesiant, a'r rhaglen Cryfach Gyda'n Gilydd, Pen-y-bont ar Ogwr, a digwyddiadau rheolaidd a rhai sydd ar ddod sy'n hyrwyddo llesiant diwylliannol a'r Gymraeg, megis Eisteddfod 2024.

Yn yr un modd, nodwedd o'r asesiad sy'n gweithio'n dda yw lle'r ydych yn tynnu sylw at eich storïau am lwyddiant, megis Treorci'n cael ei henwi fel y dref â'r stryd fawr orau yn y DU yn 2020 a defnyddio harddwch naturiol a hanes diwylliannol hen Lofa'r Tŵr yng Nghwm Rhondda i sefydlu Tŵr Zipworld fel atynfa i dwristiaid. Yn y bennod ar yr amgylchedd, rydych yn rhannu'r enghraifft am Croeso i'n Coedwig, Skyline a

Pharc Rhanbarthol y Cymoedd (ymhlith eraill). Ac yn y bennod ar lesiant diwylliannol mae yna nifer o enghreifftiau gwych wedi'u cynnwys megis gwaith tîm creadigol Awen yn ystod y pandemig sydd wedi'i anelu at bobl ynysig, a'r cyllid a gafwyd i aildatblygu Canolfan Gelfyddydau'r Miwni.

Mae cydweithredu'n cael ei ddangos mewn nifer o'r enghreifftiau hyn. I dynnu sylw at un enghraifft, mae'r 'Encil Llesiant' yn gydweithrediad rhwng Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg a Gwasanaethau Cymdeithasol Pen-y-bont ar Ogwr, Heddlu De Cymru a phartneriaid y trydydd sector sy'n darparu gwasanaeth tu allan i oriau ym Mhen-y-bont ar Ogwr i leihau'r rhwystrau i gyrchu cymorth iechyd meddwl (a lanswyd yn Rhagfyr 2020). Mae'n arbennig o dda i'ch clywed yn dweud ei fod, mae'n ymddangos, yn cael effaith gadarnhaol ar y rhai hynny sydd wedi ei gyrchu, gydag 100% o bobl yn adrodd eu bod yn teimlo'n ddiogel a'u bod yn cael gwrandawriad drwy gyfrwng y gwasanaeth.

Mae'r adran ar gydlynid cymunedol yn gryf, gyda'r wybodaeth a ddarparwyd ar ddiogelwch cymunedol a throedd yn arbennig o gryf. Mae'r adrannau sy'n ffocysu ar 'Ddathlu'r Gymraeg a Diwylliannau' hefyd yn ychwanegiadau cryf i'r asesiad. Mae'n wych, er enghraifft, i weld cyfeiriad at y gwaith parhaus i baratoi strategaethau'r Gymraeg yn yr ardal ar gyfer y 5 mlynedd nesaf, cynnwys blaenoriaethau'r Urdd yn y dyfodol a chyfeiriad at yr Eisteddfod Genedlaethol a fydd yn cael ei chynnal yn RhCT yn 2024 gyda chyfleoedd yn cael eu hystyried o'r modd y gallai hyn fod o fudd i'r Gymraeg yn eich cymunedau lleol.

Mae'r adran 'Crynodeb' yn y bennod ar lesiant cymdeithasol yn dweud "Mae ein data a'n dadansoddiad yn dangos bod yna bethau cadarnhaol y gallwn adeiladu arnynt ac mae mwy y gellir ei wneud i hwyluso effaith ein gwaith ar draws y pileri wrth i ni barhau ein huchelgais i'r rhanbarth fod yn ddiogel, yn bleserus, ac yn lle iach i fyw ynddo." Bydd canfod ac adeiladu ar y pethau cadarnhaol hyn yn allweddol i'ch BGC wrth i'r ffocws symud tuag at ddatblygu amcanion llesiant a chamau ar gyfer eich cynllun llesiant.

3: Meysydd y gellid eu datblygu ymhellach

Meysydd pwysig i'w hystyried

Gan adeiladu ar y gwaith helaeth sydd eisoes wedi ei gyflawni ar gyfer eich asesiad llesiant, gweler isod feysydd sydd yn bwysig i chi eu hystyried, a fedrent, drwy gael eu datblygu ymhellach, helpu i gryfhau'r asesiad yn gyffredinol.

Ymgyfraniad

Mae 'Adroddiad Ymgysylltu BGC Pen-y-bont ar Ogwr a Chwm Taf ar gyfer yr Asesiad Llesiant 2022' yn nodi eich ymagwedd tuag at ymgyfraniad wrth ddatblygu'r asesiad a'r canfyddiadau allweddol o'r gweithgaredd. Rydym yn ddiolchgar i gael gweld yr adroddiad hwn yn gynnar, sydd yn ein helpu i ddarparu adborth ystyrlon i'r gwaith.

Mae'n wych i glywed eich bod wedi cyfuno eich gweithgaredd ymgyfrannu gyda'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol a'ch bod wedi cynnal 'Fframwaith 100 Diwrnod o Ymgysylltu' arloesol. Roedd yr ymagwedd hon yn cynnwys amrywiaeth o weithgareddau a oedd yn cynnwys asiantaethau partner o bob rhan o'r rhanbarth (fel y rhestrir yn atodiad 9), a oedd yn ffocysu ar bedwar dimensiwn llesiant. Er enghraifft, mae'r adroddiad yn esbonio'r defnydd o hacathonau, digwyddiadau â'r nod o ddwyn at ei gilydd bobl â phrofiadau bywyd, gweithwyr proffesiynol, gwneuthurwyr penderfyniadau a chynhyrchwyr creadigol i archwilio themâu gyda grwpiau â diddordebau penodol lle gellir datblygu cyfres o atebion, syniadau neu feddyliau.

Mae'r adroddiad yn nodi ymgyfraniad saith cymuned o ddiddordeb: plant; pobl ifanc; pobl hŷn; pobl ag anableddau; Pobl Dduon, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig; cyn-filwyr a thrais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol. Ac mae'r adran 'Demograffeg y bobl yr ymgysylltwyd â hwynt' yn rhoi trosolwg o'r ymatebion i'ch gweithgaredd a dadansoddiad demograffig clir. Er enghraifft, mae'n tynnu sylw at drafodaethau grŵp a oedd wedi ymgysylltu â 87 o bobl o gymunedau BAME o bob rhan o'r rhanbarth a oedd yn cynnwys 9 o bobl o'r gymuned fyddar a 183 o bobl ag anableddau dysgu ac anableddau corfforol.

Mae'r canfyddiadau yn yr adroddiad yn graff ac yn dwyn gwybodaeth ansoddol gyfoethog i gyd-fynd â'r data a gyflwynir o fewn y prif asesiad. Yn seiliedig ar ganfyddiadau'r gwaith, yn adran 4 o'r adroddiad rhestrir 18 argymhelliad. Mae'r rhain yn amrywio o flychau'n ymwneud â chymunedau LGBTQ+ a chroestoriad, i drafnidiaeth, allgáu digidol a gofal. Mewn manau eraill mae'r adroddiad yn amlygu trafnidiaeth fel thema gyffredin sy'n effeithio ar bob un o'r pedwar dimensiwn llesiant, a thai a manau gwyrdd hefyd wedi eu nodi fel rhai hollbwysig. Mae'n braf gweld manylion o ganfyddiadau pob cymuned o ddiddordeb yn yr atodiadau, yn ogystal â'r wybodaeth a nodir ar 'Ddyfodol Gwell i Gwm Taf Morgannwg' fel ymarfer ar gyfer y dyfodol gyda Phobl Ifanc yn yr ardal.

O fewn yr asesiad ei hunan, mae cynnwys dyfyniadau'n gweithio'n dda. Mae rhai o'r rhain yn ychwanegiadau pwerus i'r naratif a'r data a gyflwynir, e.e. "*Hoffwn weld rhai ysgolion Saesneg yn gwneud mwy am beth mae*

bod yn Gymro/Cymraes yn ei olygu - ein hanes a'n diwylliant - a mwy o gefnogaeth i'r rhieni hynny nad ydynt yn medru'r Gymraeg ond sy'n anfon eu plant i ysgol Gymraeg. Gwn eu bod eisiau cael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 ond dwi ddim yn gweld neb yn gwneud dim i gyflawni hyn".

Yn gyffredinol, mae llawer i'w gymeradwyo yn eich ymgais i ennyn ymgyfraniad pobl a chymunedau drwy eich holl ardal. Isod wele rai awgrymiadau sydd, yn syml iawn, wedi eu rhannu er mwyn eich annog i ystyried a oes yna unrhyw ffordd o adeiladu ar eich gwaith ymgysylltu hyd yn hyn, a sicrhau bod yr asesiad yn ymgorffori ac yn adlewyrchu'r egni a'r cydweithredu a wnaed i gyflawni'r gwaith:

- Cynnwys trosolwg byr o'r adroddiad ymgysylltu o fewn y bennod ar fethodoleg yn yr asesiad i grynhoi prif fyfyrddodau a chanfyddiadau eich gwaith ymgysylltu.
- Cynnwys rhagor o fyfyrddodau ar eich ffordd o feddwl ac ymagwedd tuag at ymgyfrannu yn y dyfodol, wrth i sylw symud tuag at y cynllun llesiant. Er enghraifft, a ydych chi'n glir am yr hyn yr ydych yn teimlo sydd wedi gweithio'n dda, a'r meysydd yr ydych yn teimlo y gallech (o bosib) eu gwella? A oes yna gyfleoedd i ymgorffori peth profiadau byw yn eich asesiad, neu'r cynllun llesiant? A ydych yn glir am eich camau ar gyfer yfory nesaf a fydd yn adeiladu ar eich gwaith hyd yn hyn?
- Ystyried dulliau o wneud dyfyniadau trigolion yn fwy amlwg yn nhestun y ddogfen. Er enghraifft, drwy gyfrwng testun lliw neu gefndir lliw.

Er mwyn helpu i drwytho camau nesaf y broses cynllunio llesiant, mae Rhwydwaith Cydgynhyrchu Cymru'n cynhyrchu cyngor ac arweiniad sy'n seiliedig ar y ffordd y mae cynnwys a chydgyhyrchu wedi'u hymgorffori yn y broses llesiant hyd yn hyn. Gan adeiladu ar eich gwaith gyda Rhwydwaith Cydgynhyrchu Cymru hyd yn hyn, rydym yn annog eich timau BGC a'ch cydlynwyr i helpu i lunio'r arweiniad hwn gyda nhw, wrth iddo ddatblygu.

Tueddiadau'r dyfodol

Mae'r asesiad drafft yn dangos peth ystyriaeth a chyfeiriad at wybodaeth tymor hwy. Mae enghreifftiau'n cael eu hamlygu isod:

- Mae peth o'r naratif o fewn y bennod ar lesiant amgylcheddol yn cael ei gynorthwyo gan ddata o fewn y pecyn sleidiau ar dueddiadau'r dyfodol (a rannwyd gyda BGCau gan Lywodraeth Cymru yn 2021).
- Mae'r bennod 'Demograffeg (Poblogaeth) Allweddol' yn cynnwys data ar ddemograffeg tymor hwy a pheth dehongliad o'i oblygiadau posibl, e.e. mae'n nodi bod y boblogaeth iau yn gostwng yn gyffredinol ac yn nodi: *"Gallai cael teuluoedd llai barhau i effeithio ar y sector gofal cymdeithasol oherwydd wrth i'r boblogaeth hon heneiddio efallai na fydd ganddynt y strwythur cymorth teulu ehangach i ofalu amdanynt."*
- Mae'r adroddiad ymgysylltu yn cynnwys trosolwg o'r ymatebion i'ch arolwg mewn perthynas â 'Heriau'r dyfodol'. Roedd y rhain yn cynnwys pryderon ynghylch: gwasanaethau iechyd a'r goblygiadau i iechyd personol; newid hinsawdd a'r amgylchedd lleol; yr economi lleol; trosedd ac ymddygiad gwrthgymdeithasol; a thrafnidiaeth.
- Ymarfer dyfodol 'Dyfodol Gwell Cwm Taf Morgannwg' a gynhaliwyd gyda phobl ifanc.
- Mae'r adrannau 'Cyfleoedd' o fewn penodau yn edrych tua'r dyfodol ac mae'r naratif yn edrych tua'r dyfodol mewn rhai achosion, lle, er enghraifft, mae'n amlygu diffyg staff yn ymuno â'r gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol fel her allweddol yn y dyfodol agos.
 - Gan adeiladu ar y gwaith sydd wedi ei wneud hyd yn hyn, byddai'r asesiad yn cael ei gryfhau petai cysylltiadau cliriach yn cael eu gwneud â'r adroddiad tueddiadau'r dyfodol 2021 ar gyfer Cymru, ar draws y pedwar dimensiwn llesiant. Mae hyn yn cynnwys sicrhau eich bod wedi gwneud y cysylltiadau â'r pedwar prif yrrwr newid a'r ddau yrrwr gwasanaethau cyhoeddus a nodir yn yr adroddiad.
 - Rydym hefyd yn eich annog i sicrhau bod pob un o'r pynciau a nodir yn yr asesiad yn cynnwys peth dadansoddiad a dehongliad o'r hyn a allai tueddiadau'r dyfodol allweddol eu golygu i Gwm Taf Morgannwg, lle mae'n bosibl gwneud hynny. Mae nodi'r cysylltiadau a'r goblygiadau posibl rhwng y tueddiadau eang lefel uchel â'ch cyd-destun lleol yn bwysig iawn i'r BGC wrth i waith gychwyn ar ei gynllun llesiant.
 - Gan edrych i'r dyfodol byddai hefyd yn ddefnyddiol petai mewnwelediad ychwanegol yn cael ei ddarparu i ddeall sut y bydd y BGC yn parhau i ystyried a gwreiddio tueddiadau'r dyfodol wrth i'r ffocws symud tuag at y cynllun llesiant. Mae technegau'r dyfodol yn ddulliau effeithiol o ymgysylltu ag eraill ac ysgogi trafodaeth adeiladol mewn ffordd a all helpu i ddatblygu cynlluniau sy'n sicrhau newid arwyddocaol.

- Yn eu hadborth i'r BGCau, mae Cyfoeth Naturiol Cymru'n cynnig rhedeg gweithdy Tri Gorwel i helpu i gynorthwyo ymgorffori tueddiadau'r dyfodol yn y broses cynllunio llesiant, ac rydym yn eich annog i ystyried derbyn y cynnig hwn ac rydym ar ddeall eich bod wedi mynegi diddordeb mewn cynnal hyn ar y cyd â'ch BGC.

- **Ymarfer gwell dyfodol gyda phobl ifanc**

- I gyd-fynd â'r gwaith yn yr asesiad, mae atodiad 10 yr adroddiad ymgysylltu yn nodi gwybodaeth am ymarfer y dyfodol 'Dyfodol Gwell Cwm Taf Morgannwg' a gynhaliwyd gyda phobl ifanc yn yr ardal (ym mis Rhagfyr 2021). Fel rhan o'r gwaith hwn, aethpwyd â'r cyfranogwyr ar daith trwy amrywiol ddulliau o weithredu gan ddechrau gyda "*breuddwydio am bethau mawr*" a datblygu "*plannu ar gyfer newid*" cadarnhaol i "*sbarduno sgysrsiau cadarnhaol ac egniol am ddyfodol cadarnhaol*".

- Mae'r wybodaeth a geir yn y 3 argymhelliad yn arbennig o drawiadol, lle sylwyd pa mor heriol i'r cyfranogwyr oedd y broses o ddod o hyd i enghreifftiau o ymyriadau neu ymagweddau a'u hysbrydolodd ar faterion yn ymwneud ag iechyd meddwl cadarnhaol, newid amgylcheddol, cymunedau cysylltiedig â mynediad cyfartal i gyfleoedd. Yma, mae'n argymhell rhoi'r cyfle i bobl ifanc weld a phrofi enghreifftiau o'r hyn y gellid ei wneud yn wahanol o fewn eu cymunedau, sydd yn eu tro yn plannu hadau newid ar gyfer y dyfodol.

- Un arall yw bod llawer o gyfranogwyr y gweithdy wedi mynegi teimladau o ddiffyg grym yn ystod y gweithdy, gydag argymhelliad i ddarparu cyfleoedd i bobl ifanc yr ardal greu newid o fewn eu cymunedau fel bod eu brwdfrydedd yn ffynhonnell gadarnhaol a boddhaus.

- Tra'r ydym yn nodi bod nifer y cyfranogwyr yn is nag a ragwelwyd, mae'r rhain yn argymhellion pwerus i'r BGC eu hystyried. Yn gysylltiedig â'r pwyntiau isod yn yr adran 'Meysydd eraill i'w hystyried (dymunol)' ar y potensial i gynnwys adran 'Camau Nesaf', gallai'r asesiad terfynol gynnwys gwybodaeth ar y modd y mae'r BGC yn bwriadu defnyddio'r wybodaeth fel sbringfwrdd i ennyn ymgyfraniad pobl ifanc yn natblygiad y cynllun llesiant. Byddem hefyd yn croesawu cael ein diweddarau ar y modd y mae'r gwaith yn datblygu.

Sgiliau ar gyfer y dyfodol

Mae'r 'Crynodeb' o'r bennod economaidd yn cydnabod bod datblygu sgiliau a cyflenwi gweithlu â'r sgiliau priodol yn sbardun allweddol i dwf economaidd. Mae'r bennod hefyd yn amlygu'r angen i gadw 'talent lleol' drwy ddarparu cyfleoedd i bobl iau, ac mae'n gwneud cysylltiadau ag ysgolion, addysg bellach ac uwch, busnesau lleol a'r bartneriaeth sgiliau rhanbarthol.

I adeiladu ar y canfyddiadau hyn a'r gwaith yr ymgwymerwyd ag ef hyd yn hyn, rydym yn eich annog i ystyried y canfyddiadau yn ein hadroddiad diweddar ar y sgiliau sydd eu hangen i drawsnewid i economi carbon isel. Darganfu bod yna fylchau sgiliau sylweddol ledled Cymru mewn diwydiannau gwyrdd, mater sydd ag angen mynd i'r afael ag ef. Bydd hyn yn wybodaeth a chyd-destun defnyddiol i'ch pennod ar yr economi yn ogystal â'ch pennod ar yr amgylchedd.

Cydraddoldeb

Mae'r asesiad drafft a'r adroddiad ymgysylltu yn gryf yn eu hystyriaeth o gydraddoldeb. Mae enghreifftiau o arfer da yn cynnwys ystyried grwpiau lleiafrifol a hunaniaeth rywiol yn y bennod 'Demograffeg (Poblogaeth) Allweddol', y data diweddaraf ar y bwlch cyflog rhwng y rhywiau a'r bwlch cyflog ethnigrwydd, ac adborth a rennir o'ch ymgysylltiad â'r gymuned BAME yn y bennod 'Cydlyniant Cymunedol', lle codwyd pryderon ynghylch perthyn a rhai teimladau o unigedd lle dywedodd un person: "*Rwyf am wneud hwn yn gartref i mi, ond rwy'n teimlo fel rhywun o'r tu allan*". Gan fynd ymhellach, mae'r bennod 'Cydlyniant Cymunedol' yn mynd ymlaen i rannu gwybodaeth am y fenter 'Llyfrgell Ddlynol' sy'n cael ei datblygu yn RhCT fel ffordd o ddod â chymunedau at ei gilydd, lle mae pobl o gefndiroedd gwahanol yn rhannu eu profiadau diwylliannol. Mae ffocws arbennig o dda ar 'gyflogaeth pobl anabl' lle defnyddir data lleol a lle cyfeirir ato (yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned a gynhaliwyd ar gyfer Merthyr Tudful, Blaenau Gwent a RhCT) ynghyd ag astudiaethau byd-eang lle'r ydych yn tynnu sylw at: "Y gwir amdani yw, ar draws y byd, mae person ag anabledd yn llai tebygol o fod yn gyflogedig na pherson heb anabledd, yn aml yn llawer llai felly (dyfynnwyd yn Bonaccio et al 2019). Unwaith eto, mae'r naratif yn mynd ymhellach wrth archwilio ffyrdd o fynd ati'n rhagweithiol i recriwtio pobl ag anableddau, ac yn rhannu canfyddiadau o astudiaeth a gynhaliwyd gan yr Adran Gwaith a Phensiynau a edrychodd ar ymddygiad recriwtio busnesau bach a chanolig, a'r awgrym o gael'brocer swyddi i ddod o hyd i swyddi gwag penodol sy'n addas ar gyfer ceiswyr anabl.

Mae hefyd yn galonogol i weld yr wybodaeth a'r data a roddir ar drosedd casineb, wedi eu dadansoddi ar draws y tri maes. Yn anffodus, rydych yn tynnu sylw at y ffaith bod y nifer o droseddau a gofnodwyd yn cynyddu, yn wahanol i'r ystadegau cenedlaethol lle, yn RhCT er enghraifft, bu cynnydd cyson o droseddu sy'n ymwneud â hil, anabledd a chyfeiriadedd rhywiol a chynnydd bach mewn perthynas â thrawsrywedd. Gan adeiladu ar y gwaith cadarnhaol a wnaed hyd yn hyn, rydym yn eich annog i ystyried ymhellach sut mae croestoriadedd yn effeithio ar bobl yn eich ardal. Er enghraifft, sut brofiad yw bod yn ifanc ac yn anabl yng Nghwm Taf Morgannwg? Rydym hefyd yn argymhell sicrhau bod yr holl 'nodwedddion gwarchoddedig' a amlinellir yn y Ddeddf Cydraddoldeb yn cael eu hystyried yn yr asesiad. Tra bod peth o'r wybodaeth a gyflwynwyd yn fanwl a hollgynhwysfawr, ar adegau mae'r camau a'r gwaith sy'n cael ei wneud o fewn yr ardal i helpu i fynd i'r afael â heriau yn llai clir, e.e. mewn perthynas â throedd casineb. Lle bo modd, byddai cynnwys peth gwybodaeth ychwanegol ar hyn o fewn yr asesiad terfynol yn helpu i'w gryfhau yn gyffredinol. Parthed y pandemig, mae'n galonogol i weld yr asesiad yn cydnabod y modd y mae wedi datgelu anghydraddoldebau presennol. Ochr yn ochr â'n cyngor uchod ar dueddiadau'r dyfodol, rydym yn eich annog i ystyried goblygiadau ein hadroddiad diweddar gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru: 'Anghydraddoldeb yng Nghymru'r Dyfodol'. Mae'n dangos y gallai demograffeg sy'n newid, dyfodol gwaith a newid yn yr hinsawdd gynyddu'r anghydraddoldebau presennol os nad yw'r effeithiau ar wahanol grwpiau mewn cymdeithas yn cael eu hystyried.

Er gwybodaeth, mae cam nesaf y gwaith hwn yn cael ei wneud ar y cyd â FLiNT (Futures Literature Through Narrative). Bydd awduron yn gweithio gyda'r cymunedau sydd fwyaf tebygol o gael eu heffeithio gan newid hinsawdd i sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu clywed, ac yna'n llunio datrysiadau polisi sy'n gweithio i bobl (anghydraddoldebau) a'r blaned (newid hinsawdd). Mae'r gwaith hwn hefyd yn anelu at helpu i ddatblygu gallu a meithrin capasiti pawb, a bydd canfyddiadau allweddol a methodoleg y gwaith yn cael eu rhannu â BGCau maes o law.

Macsimeiddio cyfraniad BGCau i nodau llesiant Cymru

Mae deall y diffiniad llawn o nodau llesiant Cymru yn helpu i sicrhau bod yr asesiad yn ystyried yr ystod eang o bynciau a themâu llesiant o fewn eich ardal.

Mae'r tabl isod yn nodi meysydd y gellid eu harchwilio ymhellach o fewn yr asesiad, ac/neu eu hystyried ar gyfer y cynllun llesiant. Gwerthfawrogir y gall na fydd yn bosibl i'r holl wybodaeth isod gael ei hystyried yn llawn/ei hymgorffori yn eich asesiad. Yn hytrach, efallai y byddwch yn dymuno dewis rhai meysydd i ategu'r gwaith helaeth yr ydych wedi ei gyflawni eisoes:

Fframwaith Rhanbarthol Economaidd De Cymru	Mae Fframwaith Rhanbarthol Economaidd y De Ddwyrain yn adnodd pwysig i'w ystyried, yn arbennig mewn trafodaethau ar sgiliau sectorau cyflogi allweddol.
Yr economi sylfaenol a chadwyni cyflenwi teg a lleol	Mae ein hadnodd cryno ar gaffael yn rhoi crynodeb defnyddiol o weledigaeth y Comisiynydd o gaffael, sy'n nodi'r materion allweddol a amlygwyd gan gyrff cyhoeddus yn ystod yr ymchwil a'r Adolygiad Adran 20, yn ogystal â'r argymhellion a amlinellir yn ein hadroddiad 'Caffael Llesiant yng Nghymru'.
Yr economi cylchol a defnydd	Cyfeirir at hyn yn fyr o fewn yr asesiad a gellid archwilio ymhellach yr hyn a olyga strategaeth economi cylchol i'ch ardal e.e. helpu cymunedau i rannu eitemau, gwastraff bwyd, fflyd cerbydau trydan ac ati. Dylai BGCau fod yn chwilio am dulliau o ddeall sut y gall ymagwedd economi cylchol eu helpu i ateb nifer o flaenoriaethau llesiant.
Brexit	Cyfeiriwyd ato mewn perthynas â'r goblygiadau posibl ar gyllid. Mae papur briffio Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru: 'Effeithiau

	Covid-19 a Brexit ar lesiant' yn adnodd defnyddiol ac yn archwilio'r effaith bosibl ar fusnesau bach a'r gweithlu.
Llwybr Newydd: Strategaeth Drafnidiaeth Cymru	Mae'r asesiad yn nodi cyfleoedd drwy hyrwyddo a gweithredu teithio llesol a datrysiadau trafndiaeth gynaliadwy, lle, er enghraifft, mae'n datgan bod cysylltu lleoedd lle mae pobl yn byw a gweithio drwy seilwaith cerdded a beicio yn arwain at elw o £10 am bob £1 a fuddsoddir. Gan adeiladu ar y data ar hyn, gellid hefyd fod wedi gwneud cysylltiadau â'r tair prif flaenoriaeth a'r hierarchaeth trafndiaeth gynaliadwy yn Llwybr Newydd (Strategaeth Drafnidiaeth Cymru 2021).

Meysydd eraill i'w hystyried (dymunol)

Y rhain yw'r meysydd y gall y byddwch yn dymuno eu diwygio/diweddaru i gryfhau'r asesiad yn gyffredinol:

- **• Camau nesaf:** Wrth gwblhau eich asesiad, gallai fod yn ddefnyddiol i gynnwys adran 'Camau Nesaf'. Gallai hyn roi trosolwg lefel uchel o gamau nesaf y BGC wrth i sylw symud o gyhoeddi'r asesiad i ddatblygiad eich cynllun llesiant, ac yn arbennig unrhyw wybodaeth bellach ar sut mae'r BGC yn bwriadu symud ymlaen â'r gwaith ymgysylltu. Gallai hefyd gynnwys gwybodaeth am y modd y gall trigolion barhau i gymryd rhan a chael y wybodaeth ddiweddaraf am ddatblygiadau.
- **• Eglurder data:** er ein bod yn croesawu'r ystod eang o ddata a ddefnyddir yn yr asesiad, mae yna achosion lle gallai'r data (a'i oblygiadau) fod yn gliriach i'r darlennydd. Er enghraifft, byddai'r tabl cymhwyster i gael Prydau Ysgol Am Ddim (tud 100) yn gliriach ac yn fwy pwerus ar ffurf graff i ddangos y gydberthynas rhwng cymhwys i gael Prydau Ysgol am Ddim a chyrrhaeddiad ysgol.
- **• Hypergysylltu:** mae yna adegau pan gynhwysir dolenni gwe hir yn y testun (e.e., y bennod 'Asesiad o lesiant amgylcheddol'). Byddai'n ddefnyddiol pe gellid hypergysylltu'r rhain â rhai o'r geiriau yn y testun. Rydym hefyd yn argymhell cynnwys hyperddolenni i helpu i ddarganfod ein ffordd drwy'r ddogfen. Er enghraifft, pan fydd yr asesiad yn dweud "*gweler yr adran amgylchedd*" i archwilio mwy am lifogydd, byddai hyn wedyn yn haws ei gyrchu.
- **• Tynnu sylw at weithgarwch ac arfer da:** Ynghyd â'n cyngor uchod o dan 'Ymgyfrannu', i helpu dyfyniadau preswylwyr i ymddangos yn fwy amlwg yn y testun, byddai'n fuddiol pe gellid defnyddio hyn hefyd i helpu i amlygu'n fwy clir y prosiectau, mentrau ac enghreifftiau o arferion gorau yn eich ardal. Er enghraifft, gallai hyn fod ar ffurf blychau testun ar wahân wedi'u strwythuro fel astudiaethau achos, i helpu i amlygu'r gwaith sydd ar y gweill yn yr ardal i wella llesiant.
- **• Cydweithio:** Byddai unrhyw wybodaeth ychwanegol y gellid ei chynnwys ar y modd y cydweithiodd y BGC i ddatblygu'r asesiad hwn yn ddefnyddiol i FGCau eraill yng Nghymru, gan fod cydweithredu traws-sector yn ffordd heriol ond effeithiol yn aml o gyflawni newid cymdeithasol.

4: Adnoddau i helpu i drwytho eich camau nesaf

Isod, wele adnoddau a fedr helpu i drwytho eich camau nesaf, wrth i chi symud o asesiad llesiant i gynllun llesiant:

- **• Pennod 4 Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol: 'Gosod Amcanion Llesiant Da'**
- **• 'Fframwaith Prosiectau Cenedlaethau'r Dyfodol'**
- **• Astudiaethau achos o'r modd y mae'r Ddeddf yn cael ei gweithredu ar lawr gwlad yng Nghymru**
- **• Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru: Adnoddau**

Atodiad 2 - Llywodraeth Cymru

Diolch am Asesiad Llesiant Lleol Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf a Pen-y-bont ar Ogwr.

Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod paratoi asesiad a'r dystiolaeth ategol yn dasg sylweddol ac yn cydnabod faint o waith sydd wedi'i gyflawni. Mae Covid-19 wedi dod â heriau enfawr i'r sector cyhoeddus ac mae partneriaid BGC wedi dangos ymroddiad a phenderfyniad gwirioneddol wrth oresgyn rhai sefyllfaoedd gwirioneddol anodd dros y cyfnod hwn. Mae BGCau yn dangos bod ganddyn nhw hefyd rôl hanfodol i'w chwarae yn yr adferiad o'r pandemig, wrth ystyried yr effeithiau cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol ar gymunedau a chydlynu'r ymateb tymor hwy. Rydym felly'n cydnabod bod yr asesiadau wedi'u paratoi o dan amgylchiadau eithriadol ac mae hyn wedi'i gymryd i ystyriaeth wrth eu hadolygu.

Rydym hefyd yn cydnabod mai dyma'r tro cyntaf i chi ddod at eich gilydd i gynhyrchu asesiad ar y cyd a'r gwaith sydd wedi'i wneud i gynhyrchu darn o waith ar gyfer dau faes BGC.

Rydym wedi canolbwyntio ar y prif feysydd yr ydym yn ystyried y byddant yn mynd tuag at roi golwg gynhwysfawr i chi o gyflwr llesiant yn eich ardal, gan roi dealltwriaeth dda a chlr i chi yn y pen draw o'r math o flaenoriaethau y gallwch chi fel BGC eu targedu. eich ymdrechion ar y cyd i gael yr effaith orau yn eich cynllun llesiant. Dyma'r ail rownd o asesiadau a'r gobaith yw y bydd gwersi i'w dysgu o'r iteriad cyntaf, gan adeiladu ar yr hyn a ddigwyddodd yn flaenorol.

Rydym wedi strwythuro ein hymateb i'r ymgynghoriad ar eich asesiad yn yr un modd ag yn 2017 sydd fel a ganlyn:

- Sylwadau cyffredinol yn rhoi trosolwg o'r sylwadau ar yr asesiad;
- Sylwadau mwy penodol ar y modd y mae'r dadansoddiad wedi ei wneud a'i gyflwyno a'r modd y mae'r gofynion statudol wedi'u bodloni;
- Tabl cryno terfynol sy'n nodi'r meysydd y byddem yn awgrymu y gallent elwa o'u datblygu ymhellach. Rydym yn mabwysiadu ymagwedd gyson at y materion hyn sydd wedi'u categorio fel a ganlyn:
 - Categori A – mae'r rhain yn faterion arwyddocaol y byddem yn gobeithio y byddent yn cael sylw cyn cyhoeddi'r asesiad llesiant. Gallent ymwneud, er enghraifft, â chydymffurfiaeth â'r gofynion statudol neu fater sylfaenol gydag ansawdd y dadansoddiad
 - Categori B – mae'r rhain yn faterion sy'n bwysig a byddent yn cefnogi cynllun llesiant mwy gwybodus a byddem yn gobeithio y gellid mynd i'r afael â nhw ochr yn ochr â datblygu'r cynllun
 - Categori C – mae'r rhain yn faterion a fyddai'n cryfhau'r asesiad ond y gellid mynd i'r afael â hwy dros amser.

Byddwn yn defnyddio'r un dull wrth ymateb i bob un o'r asesiadau.

Syniadau Cyffredinol

Mae'r asesiad hwn yn dangos yn glir yr ymrwymiad y mae Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf a Phen-y-bont ar Ogwr wedi'i wneud i groesawu'r her o asesu llesiant yn yr ardal. Mae'n ymgysylltu'n dda â'r meysydd allweddol a nodir yn y canllawiau statudol ac anstatudol ac yn dangos

defnydd da o ystod o dystiolaeth i gefnogi'r dadansoddiad. Mae'r asesiad yn gynhwysfawr iawn ac rydym yn cydnabod yr amser a'r ymdrech sydd wedi'u rhoi i hyn. Mae'r gwaith sydd wedi'i wneud yn rhoi sylfaen gref i adeiladu arni.

Mae ein gwerthusiad yn nodi rhai meysydd i'w datblygu ymhellach a allai gryfhau'r asesiad, o fynd i'r afael â hwy. Mae'r rhain yn cynnwys mwy o ymgais i ddehongli beth mae'r data yn ei olygu i lesiant a gwasanaethau cyhoeddus ar draws y BGC a'i gymunedau, a hefyd rhoi mwy o bwyslais ar y cymunedau sydd wedi'u hadnabod a'r gwahaniaethau sy'n bodoli rhyngddynt.

Sylwadau ar agweddau penodol o'r Asesiad Gofynion Statudol

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol) yn nodi nifer o feysydd y mae'n rhaid i'r asesiad eu cwmpasu. Mae'n ymddangos bod yr asesiad hwn yn cwmpasu'r gofynion statudol yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, ond i raddau amrywiol. Dywed yr asesiad fod rhanbarth Cwm Taf a Phen-y-bont ar Ogwr wedi'u rhannu'n saith ardal gymunedol ar sail ardaloedd clwstwr y byrddau iechyd. Fodd bynnag, mae elfen o ddryswch oherwydd mae'r map o glystyrau'r byrddau iechyd ar dudalen 7 yn dangos wyth ardal gymunedol (dangosir Taf Elái ar y map ond nid yw yn y rhestr), felly mae rhywfaint o eglurhad ar yr ardaloedd cymunedol a'u ffiniau. angen.

Mae'r cyflwyniad yn nodi bod data wedi'i ddadansoddi fesul ardal gymunedol, lle mae'r wybodaeth hon ar gael, ac mae rhywfaint o gyfeiriad at y cymunedau mewn rhannau o'r asesiad. Fodd bynnag, hoffem weld mwy o ddadansoddiad yn cael ei ddadansoddi fesul ardaloedd cymunedol drwyddi draw a thynnu sylw at unrhyw wahaniaethau neu debygrwydd rhwng yr ardaloedd cymunedol. Yn gyffredinol, byddai asesiad manylach o lesiant pob cymuned yn rhoi gwell dealltwriaeth o amrywiaeth yr ardaloedd BGC, a sut mae nodweddion amrywiol pob cymuned yn effeithio ar lesiant. Bydd hyn yn ei dro yn helpu i bennu'r blaenoriaethau. Yn ogystal, ceir crynodeb o'r ardaloedd cymunedol ar ddechrau'r asesiad yn fuddiol er mwyn cael dealltwriaeth o nodweddion yr ardaloedd a sut maent yn gwahaniaethu.

Cyfeiriwyd at y Dangosyddion Cenedlaethol drwy gydol yr asesiad, ynghyd â'r asesiadau statudol a'r adolygiadau y mae'r Ddeddf yn nodi bod yn rhaid i'r bwrdd eu hystyried wrth baratoi'r asesiad llesiant.

Ymrwymiad

Sefydlwyd Grŵp Gweithredu'r Asesiad Cymunedol (CAG) i gymryd cyfrifoldeb am ddata ac ymgysylltiad asesiadau'r BGC a'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol, ac mae tystiolaeth dda o gyfranogiad a chydweithio drwy'r grŵp. Nid yw'r asesiad yn dweud yn benodol a yw'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus wedi defnyddio data a thystiolaeth o arolygon partneriaid, er enghraifft, yn hytrach na chynnal digwyddiadau pwrpasol.

arolygon. O'r trafodaethau rydym wedi'u cael gyda'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, dyma ein dealltwriaeth ni, ond byddai'n ddefnyddiol gwneud hyn yn glir yn yr asesiad.

Cydbwysedd a Chynhwysedd

Ymdrinnir â phob un o'r pedair piler llesiant mewn ffordd gytbwys a chynhwysfawr, gan ddarparu man cychwyn da iawn ar gyfer deall beth yw'r materion dan sylw. Yn yr un modd ag asesiadau eraill yr ydym wedi'u hadolygu, llesiant cymdeithasol sydd â'r pwys mwyaf ac mae'n cynnwys y dadansoddiad thematig mwyaf manwl.

Mae Brexit a'r effeithiau ar y rhanbarth yn faes pwysig nad yw'n ymddangos ei fod wedi cael ei ystyried yn llawn e.e. myfyrdodau ar yr hyn y gallai ei olygu i'r ddibyniaeth ar weithlu mudol, nifer y myfyrwyr tramor sy'n astudio yn y brifysgol a'r colegau, ac ati. Ar gyfer adnoddau sy'n ymwneud ag effeithiau Brexit efallai yr hoffech ystyried y papur briffio ar Brexit a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru Canolfan Polisi Cyhoeddus ar gyfer BGCau briffio Llesiant ar gyfer Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus | WCPP.

Yn ogystal, roeddem yn meddwl mai agwedd bwysig a oedd i'w gweld ar goll o'r bennod economaidd oedd ystyried y rhanbarth ehangach a nifer y bobl sy'n teithio y tu allan i ardal Cwm Taf a Phen-y-bont ar Ogwr i weithio, er enghraifft i Gaerdydd ac Abertawe, a beth yw hyn. modd i'r ardal.

Ymagwedd Myfyriol a Beirniadol

Mae'r asesiad yn mabwysiadu rhywfaint o onestrwydd a myfyrdod. Sefydlwyd y grŵp data CAG i fyfyrion ar y data a gasglwyd ac i nodi unrhyw fylchau. Fodd bynnag, gallai fod mwy o fyfyrion ar y ffynonellau tystiolaeth a ddefnyddiwyd, eu cryfderau a'u cyfyngiadau, unrhyw anghysondebau neu wrthddywediadau rhyngddynt, a lle mae angen ymchwil pellach.

Mae cyfeiriadau at effeithiau Covid-19, ond yn bennaf mewn perthynas â'r effaith ar wasanaethau cyhoeddus a phartneriaid yn cydweithio (ac i ryw raddau ar lesiant), yn hytrach na'r effaith a gafodd ar ddata. Gellid cryfhau'r asesiad drwy fyfyrion'n fwy cyson ar yr effaith ar ddata a thueddiadau ar draws yr holl bileri llesiant a hefyd drwy ddarparu trafodaeth ehangach ar effaith Covid-19 ar weithgareddau ymgysylltu a gallu'r BGC i gasglu data a cudd-wybodaeth.

Yr hyn y byddai'n ddiddorol darllen amdano hefyd yw'r broses o'r ddau BGC yn gweithio gyda'i gilydd ar un asesiad llesiant, pa heriau a achoswyd gan hyn, beth oedd yn gwneud pethau'n haws, a pha wersi, os o gwbl, a ddysgwyd ohoni. Byddai'r holl bethau hyn yn mynd tuag at wneud asesiad mwy cyflawn.

Ansawdd y Dull Dadansoddol

Mae'r asesiad yn defnyddio ystod dda o ddata o ffynonellau cenedlaethol a lleol, gan ystyried y dangosyddion llesiant cenedlaethol. Mae creu Grŵp Gweithredu Asesiad Cymunedol wedi chwarae rhan hanfodol yn hyn.

Mae'r cyflwyniad yn cynnwys rhywfaint o wybodaeth am y dull a ddefnyddiwyd i gasglu a dadansoddi'r dystiolaeth a'r data, ond byddai'n ddefnyddiol cynnwys mwy o fanylion yn yr adran hon – er enghraifft, sut y casglwyd gwybodaeth gan sefydliadau a phartneriaid (h.y. arolygon, gweithdai ac ati .) a sut y dadansoddwyd y data a'r dystiolaeth.

Mae llawer o'r data a gyflwynir yn feintiol. Gellid cryfhau hyn trwy wneud mwy o ddefnydd o fewnwelediadau o ymgysylltu a gwybodaeth ansoddol gan bartneriaid. Lle y defnyddir dystiolaeth ansoddol o'r ymarferion ymgysylltu, er enghraifft i gefnogi canfyddiadau'r dadansoddiad meintiol neu i drafod cyfleoedd ar gyfer y dyfodol o dan bob thema, mae'n gweithio'n dda iawn ac yn gwella'r dadansoddiad. Ar hyn o bryd mae sylfaen ar gyfer dadansoddiad ymateb da, ond byddai mwy o ddefnydd o fewnwelediadau ansoddol yn helpu i adeiladu ar hyn. Yn ogystal, bydd mwy o ddefnydd o'r ardaloedd cymunedol yn y dadansoddiad o ymatebion (beth mae hyn i gyd yn ei olygu i'r rhanbarthau BGC a'r ardaloedd cymunedol oddi mewn iddo) hefyd yn helpu i lywio'r cynllun llesiant.

Tueddiadau'r Dyfodol

Mae tueddiadau a rhagolygon y dyfodol ar gyfer y meysydd BGC wedi'u cynnwys ar gyfer rhai themâu penodol drwy gydol yr asesiad, yn bennaf o fewn yr adrannau ar 'yr hyn y mae'r data yn ei ddweud wrthym' a 'chfyfleoedd'. Credwn y gellid cryfhau'r agwedd benodol hon ar yr asesiad ymhellach drwy gynnwys mwy o fanylion am ragamcanion a thueddiadau'r dyfodol. Mae'n bosibl bod hyn yn rhan o gam nesaf y gwaith ar gyfer paratoi'r cynllun, ond nid yw'n glir ar hyn o bryd. Yn gyffredinol, mae'r asesiad yn rhoi dadansoddiad o ble mae pethau ar hyn o bryd ac y gellid eu cryfhau gyda mwy o ffocws ar dueddiadau a senarios yn y dyfodol, a beth mae hyn yn ei olygu i lesiant tymor hwy cenedlaethau'r dyfodol, a'r effeithiau ar wasanaethau cyhoeddus.

Byddem yn awgrymu ystyried Matrics Effaith/Sicrwydd Dyfodol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a chynnwys hyn yn y cyflwyniad / yn gynnar yn yr asesiad fel ffordd effeithiol o nodi'n glir y materion i'w monitro, materion sydd angen ymchwil pellach a materion sy'n hollbwysig ac y mae angen eu blaenoriaethu.

Adborth o feysydd polisi eraill

Yn seiliedig ar yr adborth a gawsom gan arbenigwyr polisi ar draws Llywodraeth Cymru, mae rhai meysydd penodol iawn yr ydym yn eu hamlygu i chi eu hystyried. Er enghraifft:

- safbwynt newid hinsawdd, mae'r asesiad yn canolbwyntio mwy ar fioamrywiaeth, digwyddiadau tywydd eithafol (yn enwedig dilyw) a llifogydd arfordirol. Mae hyn yn ddealladwy o ystyried llifogydd a stormydd diweddar. Fodd bynnag, mae'n golygu bylchau sylweddol ar gyfer meysydd eraill. Er enghraifft, er bod cryfderau wedi'u disgrifio yn yr adran ar yr economi mewn perthynas â chyflogaeth carbon isel, mae'n ymddangos mai ychydig o ddata sydd i ategu hyn. Er enghraifft, sut y gallai fod angen i amaethyddiaeth neu ddiwydiant newid yn y degawd nesaf i gyrraedd targedau hinsawdd a pha effaith a gaiff hynny ar gyflogaeth? Bydd cyfleoedd a risgiau.
- Nid oes cyfeiriad yn yr asesiad at bwysigrwydd gofal plant yn gyffredinol i helpu datblygiad cymdeithasol plant na'r effaith y gall darpariaeth gofal plant Cymraeg ei chael ar gefnogi twf yr iaith Gymraeg, darparu dewis i rieni ac ati.
- Mae'r asesiad yn darparu dull cyfannol cyflawn o ymdrin â thlodi. Mae'n ystyried gwahanol ffactorau a chysylltiadau. Er enghraifft, mae'n asesu effaith tai o ansawdd gwael, cyflogaeth, incwm, aelwydydd person sengl, cyflog byw, amddifadedd materol, ac ati a sut y gall hynny effeithio ar ordewdra, iechyd meddwl, cyrhaeddiad, cylchoedd tlodi rhwng cenedlaethau, a rhagolygon hirdymor.

Meysydd I'w datblygu

Categori A
Categori B Egluro'r ardaloedd cymunedol a'u ffiniau (gweler y paragraff 'Gofynion Statudol'). Mwy o ymgais i gymharu a chyferbynnu'r ardaloedd cymunedol (gweler y paragraff 'Gofynion Statudol'). Sicrhewch fod y siartiau a'r tablau'n cael eu cyflwyno'n gyson ac yn cynnwys teitl llawn, label x ac y a ffynhonnell y data (gweler y paragraff 'Strwythur a Fformat').
Categori C

Atodiad 3 - Cyfoeth Naturiol Cymru

Diolch i chi am roi'r cyfle inni ymateb yn ffurfiol i Asesiad Llesiant cyfunol Pen-y-bont ar Ogwr a Chwm Taf. Fel aelod statudol o'r BGC, rydym wedi bod yn ymwneud â datblygiad yr Asesiad Llesiant ac yn croesawu'r cyfle i gyfrannu at y cam hwn. Er mwyn darparu cymorth wedi'i dargedu a'i gydlynu i bob un o'n Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, rydym wedi trefnu ein hadborth i'r categorïau canlynol:

- (i) Eitemau sy'n arbennig neu'n arwyddocaol ac yn arbennig i'w lle
- (ii) Asesu a dadansoddi Llesiant Amgylcheddol
- (iii) Tueddiadau'r dyfodol
- (iv) Cymhwyso Asesiad Risg Newid Hinsawdd i Gymru (CCRA3)
- (v) Anghydraddoldebau rhwng cymunedau a bod yn agored i risg amgylcheddol

O dan bob pennawd rydym wedi ystyried ein **hargymhellion** ar gyfer yr asesiad, ein **dyheadau** ar gyfer datblygu'r cynllun llesiant yn y dyfodol a **chyfraniad** CNC at bob un o'r uchod fel partner annatod yn y broses cynllunio llesiant.

Mae'r categorïau uchod wedi'u tynnu o Ganllawiau Statudol Llywodraeth Cymru (SPSF3) ar rôl gyfunol Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. Bydd CNC yn defnyddio'r categorïau hyn ar y cyd â'r

fframwaith ar gyfer asesu Llesiant Amgylcheddol a ddarperir gan SoNaRR2020 i lywio ein holl ymatebion i'r ymgynghoriad. Lle bo'n berthnasol, byddwn hefyd yn defnyddio gwybodaeth leol a thystiolaeth a gasglwyd fel rhan o'n Datganiadau Ardal. I gael rhagor o wybodaeth am sut y byddwn yn defnyddio'r wybodaeth hon a'r hyn sydd y tu ôl i'r categorïau a restrir isod, dylid cyfeirio at y nodyn briffio atodedig: Fframwaith Cynllunio Llesiant ar gyfer Cymeradwyo (Atodiad 1). Bydd CNC yn ceisio darparu adborth ysgrifenedig ffurfiol ar gynhyrchion BGC ar dri chyfnod gwahanol yn ystod datblygiad Cynlluniau Llesiant. Bydd hyn yn cynnwys y rownd hon o **ymgynghoriad Asesiad Llesiant**, eto yn dilyn datblygu **amcanion Llesiant drafft**, ac am un tro olaf yn ystod yr **Ymgynghoriad ar y Cynllun Llesiant**. Bydd pob cam yn galluogi CNC i gynnwys ystod mor eang â phosibl o arbenigwyr technegol yn ein sefydliad ein hunain. Bydd y broses hefyd yn rhoi stori wedi'i dogfennu am ddatblygiad Cynllun Llesiant ym mhob man i fwrdd CNC. Bydd hyn yn amhrisiadwy iddynt ar ddiwedd y broses pan fyddant yn dymuno cymeradwyo pob Cynllun Llesiant unigol.

1. Eitemau sy'n arbennig neu'n arwyddocaol ac yn benodol i le

Canfyddiadau:		
Yn datblygu	Gwireddu'r hyn a Ddisgwylir	Mwy o ddyfnder
Rydym yn cytuno â chanfyddiadau cyffredinol yr Asesiad Llesiant.		
Yn ogystal â'r asesiad llesiant llawn, mae'r ymgynghoriad wedi darparu 7 taflen grynodedb i hwyluso adborth ar lesiant. Gwnaed cysylltiadau â phwysigrwydd yr amgylchedd naturiol i lesiant mewn llawer o'r taflenni crynodeb ac roedd yn ymddangos ei fod yn cael ei gydnabod fel ased pwysig yn yr ardal, gan gyfrannu at lesiant meddyliol a chorfforol pobl.		
Ni chafodd newid yn yr hinsawdd, a natur frys yr argyfyngau hinsawdd a natur a'u heffaith ar genedlaethau'r dyfodol yr amlygrwydd y gallem fod wedi'i ddisgwyl, rydym wedi darparu mwy o wybodaeth yn y tablau isod.		
Ynni: Mae'n bwysig nodi y gallai'r cynnydd diweddar mewn prisiau ynni gael effaith sylweddol ar lesiant gyda chynnydd tebygol mewn tloidi tanwydd, costau gweithredu uwch i fusnesau, economi, chwyddiant ac ati. Bydd y cynnydd mewn prisiau ynni yn effeithio ar bopeth, nid dim ond pris trydan a nwy cartrefi a busnesau. Bydd yn cynyddu cost bwyd, trafndiaeth, nwyddau bob dydd gan fod popeth yn gofyn am ynni wrth eu gwneud a bydd y gost yn cael ei throsglwyddo i ddefnyddwyr. Gallai hyn gael effaith tymor byr a hirdymor ar lesiant cyffredinol.		
Argymhellion i'r Asesiad	Dyheadau ar gyfer datblygiad y Cynllun Llesiant yn y dyfodol	Cyfraniadau CNC
Mae'r brif ddogfen a'r daflen grynodedb yn defnyddio'r datganiad <i>Mae ansawdd yr aer yn gyffredinol dda</i> . Nid yw'n ymddangos	Bydd cam nesaf datblygiad y	Hoffai CNC gynnig cyfle i'r BGC fod yn rhan o gynnal grŵp ffocws i archwilio ar y cyd yr

bod hyn yn cyd-fynd â'r manylion yn y prif adroddiad ac mae'n ddatganiad heb gyfeiriadau. Hoffem weld eglurder ar y datganiad hwn.

Mae'n dda gweld croesyfeiriadau at iechyd yn yr adrannau piler amgylcheddol, diwylliannol ac economaidd (drwy ddata Malc). Rydym yn argymhell defnyddio'r model 'penderfynyddion iechyd ehangach' i gynorthwyo esboniadau. I gael rhagor o wybodaeth gweler

<https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2019-06/mesur-iechyd-a-llesiant-cenedl.pdf>

Figure 1: The determinants of health and well-being in our neighbourhood

Source: Barton, Grant. A health map for the local human habitat. 2006

Roedd adran iechyd ar wahân yn ychwanegu elfen o ddryswch. Mae'r piler cymdeithasol cyffredinol eisoes yn ymdrin ag 'iechyd' ac unigrwydd a byddai 'iechyd cyffredinol' yn ffitio yma. Mae risg y bydd cael 'iechyd' fel adran ar wahan yn golygu y bydd darllenwyr sy'n chwilio am Iechyd yn mynd yn syth i'r adran hon ac yn methu'r holl ddata iechyd piler cymdeithasol blaenorol. Gallai'r adran 'iechyd cyffredinol' hon symud i dudalen 21, ac yna data iechyd manwl oedolion ac yna plant. Gallai unigrwydd fynd ar ôl cydlyniant cymunedol.

Mae nifer o faterion y gellid cyfeirio atynt drwy gydol y ddogfen – h.y., mae adran ar ymddygiad gwrthgymdeithasol, ac eto nid

Cynllun Llesiant yn mynd at wraidd y materion lleol allweddol fel y rhai y soniwyd amdanynt uchod, gan nodi'r prif yrwyr trwy gymhwyso dadansoddiad o wraidd y broblem gyda phartneriaid BGC a grwpiau ehangach.

Rydym yn awyddus i nodi lle gall yr amgylchedd chwarae rhan hanfodol wrth sicrhau manteision niferus ar draws y pedwar piler i fynd i'r afael â materion allweddol gan gynnwys anghydraddoldebau, newid yn yr hinsawdd a'r rhai sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth. Efallai y bydd amcanion llesiant yn cael eu hadolygu i adlewyrchu newidiadau mewn dulliau. Mae Pennod 4 o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020 yn rhoi rhai canllawiau defnyddiol ar

hyn y mae dinasyddion ei eisiau ar gyfer dyfodol yr amgylchedd naturiol a'r camau y gallwn ni i gyd eu cymryd i'w ddiogelu ar gyfer y dyfodol. Byddai hyn yn rhan o'r sgwrs genedlaethol (Natur a Ni) sy'n cael ei chynnal gan CNC gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru. Gellir plethu canlyniadau'r grŵp ffocws hwn, ynghyd ag allbynnau'r sgwrs genedlaethol sy'n benodol i'ch ardal BGC, i mewn i gynllunio tymor hwy trwy ddatblygu'r Cynllun Llesiant.”

Cysylltwch â

NaturaNi@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk i gael rhagor o wybodaeth am y cynnig hwn. Rydym hefyd yn cynnig darparu hyfforddiant, cefnogaeth ac arweiniad. Mae'r tîm Iechyd ac Addysg Cenedlaethol wedi cynnig yr hyfforddiant canlynol i swyddogion ac aelodau BGC :

- Gweminar hyfforddiant ar-lein i gefnogi BGCau i gysylltu iechyd, addysg a natur (yn debyg i hyfforddiant diweddar i feddygon teulu ac addysgwyr)
- Canllawiau ac offer Aseu'r Effaith ar Iechyd CNC i gefnogi meddwl integredig am adnoddau naturiol ac iechyd, e.e., sesiwn hyfforddi ar Benderfynyddion Ehangach Iechyd ac amlinelliad o HIA gyda ffocws ar yr amgylchedd

<p>yw'r cysylltiad â thanau gwyllt yn y piler amgylcheddol wedi'i wneud.</p> <p>Ynni Er bod negeseuon ynni lefel uchel [i) pwysigrwydd ynni wrth gyflawni nodau hinsawdd, ii) tlodi tanwydd, iii) cynyddu EE ac RE, iv) lleihau allyriadau o danwydd ffosil, v) ymagwedd system gyfan at ynni ac vi) economi adfywiol gylchol] cyfyngir hyn i frawddeg sydyn. Yng ngoleuni'r argyfwng hinsawdd, argymhellion SoNaRR ynghylch ynni, trafniadaeth a bwyd, a'r argyfwng costau byw presennol, efallai y byddai'n ddefnyddiol cynnwys gwybodaeth sylfaenol sydd gan yr ALLau ynghylch cynhyrchu a defnyddio ynni.</p> <p>Data: Felly, ar gyfer defnydd ynni, mae data ar gyfer Pen-y-bont ar Ogwr, Rhondda a Merthyr yma (defnydd-o-ynni-yng-nghymru-2018.pdf (llyw.cymru)) a allai fod yn ddefnyddiol. Data 2018 yw hyn, sy'n berthnasol iawn. Mae'r duedd yr un fath Efallai y bydd setiau newydd o ddata yn cael eu cyhoeddi yn ddiweddarach eleni.</p> <p>Gellir defnyddio'r canlynol fel gwybodaeth ategol:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tabl ar dudalen 11 sy'n amlygu cyfanswm y defnydd o ynni gan bob ALI. - Tabl ar dudalen 6 sy'n amlygu defnydd ynni fesul sector ar gyfer pob ALI - Mae Tabl 12 (graff mewn melyn) sy'n dangos gostyngiad yn y defnydd o drydan gan bob ALI yn ddiddorol (dewisol). - Mae'r graffiau ar dudalen 13 ar ddomestig ac annomestig hefyd yn rhoi darlun da iawn o ddefnydd (eto mae hyn yn ddewisol). <p>Ar gyfer cynhyrchu ynni, y data mwyaf diweddar yw 2019 (Cynhyrchu ynni yng Nghymru: 2019 LLYW.CYMRU).</p> <p>Gellir defnyddio'r canlynol fel gwybodaeth ategol:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mae'r tabl ar dudalen 10 sy'n nodi cynhyrchiad trydan trwy RE (ynni 	<p>osod amcanion llesiant da.</p> <p>Rydym yn croesawu cyfeiriad at y Cyfalaf Naturiol yn y golofn Economaidd. Fodd bynnag, credwn y dylai Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus gydnabod eu rôl mewn theori economaidd prif ffrwd a sefydlwyd gan Adolygiad Dasgupta 2021. Rydym am weithio gyda'r BGC i ddatblygu ei rôl mewn datblygu economaidd a hefyd archwilio datblygiad yr economi llesiant.</p> <p>Rydym yn meddwl y dylai'r BGC sicrhau bod y BGC yn ystyried llwyddiant yr Economi yn nhermau'r Economi Llesiant, gan beidio â defnyddio CMC fel mesur o lwyddiant.</p>	
--	--	--

<p>adnewyddadwy) a thanwydd ffosil ar gyfer pob ALI + mathau o RE ar gyfer pob ALI yn rhoi darlun da.</p> <p>Byddem yn argymhell yn gryf cynnwys data ar dlodi tanwydd gan fod hyn yn berthnasol iawn yng nghyd-destun llesiant ac ynni. (Amcangyfrifon tlodi tanwydd ar gyfer Cymru LLYW.CYMRU) Mae dogfen ymgynghori yn sôn yn gryno am dlodi tanwydd ond nid yw'n nodi llawer o ddata na thueddiadau. Mae'n debygol bod cymunedau yn ardal y BGC yn uchel ar yr agenda tlodi tanwydd. Ac mae hyn yn debygol o waethygu yn y blynyddoedd i ddod oherwydd y cynnydd mewn biliau ynni a ddylai gael ei adlewyrchu yn yr asesiad a chynllun llesiant.</p> <p>Enghraifft – Arolwg Cyflwr Tai Cymru (WHCS) 2017-18: Amcangyfrifon Tlodi Tanwydd Ardaloedd Lleol: Crynodeb o'r gwaith modelu a'r canlyniadau (llyw.cymru) Mae tud 4 yn nodi aelwydydd mewn tlodi tanwydd fesul ALI yn 2018.</p>		
---	--	--

2. Asesu a dadansoddi Llesiant Amgylcheddol

<p>Canfyddiadau:</p>		
<p>Yn datblygu</p>	<p>Gwireddu'r hyn a Ddisgwylir</p>	<p>Mwy o ddyfnder</p>
<p>Rydym yn cytuno mewn egwyddor â'r asesiad a'r dadansoddiad o lesiant amgylcheddol, fodd bynnag, rydym yn awyddus i sicrhau nad yw'r data a'r dystiolaeth hon yn gyfyngedig i un nod yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ond yn cael eu defnyddio i wneud cysylltiadau rhwng yr amgylchedd naturiol a'r holl fesurau o lesiant a ddefnyddir.</p> <p>Credwn fod gwerth yr Asesiad hwn yn mynd y tu hwnt i'r Asesiad Llesiant ac y gellir ei ddefnyddio ar gyfer cynlluniau fel Cynlluniau Datblygu Strategol a Lleol a Datganiadau Ardal.</p>		
<p>Argymhellion</p>	<p>Dyheadau</p>	<p>Cyfraniadau CNC</p>
<p><i>Argymhellir bod y newidiadau canlynol yn cael eu gwneud i'r Asesiad Llesiant cyn ei gyhoeddi...</i></p> <p>Cyfeirir at y newid yn yr hinsawdd,</p>	<p>Ers y rownd ddiwethaf o gynllunio llesiant, bu newid sylweddol mewn trafodaeth gyhoeddus a dealltwriaeth o'r cysylltiadau rhwng pob un o'r pedwar piler llesiant. I gyd-fynd â hyn mae gwerthfawrogiad cynyddol o'r angen am ymatebion cydgysylltiedig gan y sector cyhoeddus. Y brif neges gan SoNaRR yw bod angen trawsnewid cymdeithasol yn y systemau Bwyd, Ynni a Symudedd.</p>	<p>Byddem yn croesawu'r cyfle i archwilio sut y gall y Cynllun Llesiant lywio trawsnewid yn y system drafnidiaeth, ynni a bwyd ac alinio'n glir â phedwar nod</p>

<p>fodd bynnag, byddem yn disgwyl gweld cyfeiriad at ddatganiad Llywodraeth Cymru o Argyfyngau Hinsawdd a Natur, ac uchelgeisiau'r tri chyngor i fod yn Sero Net (2050 neu 2030).</p> <p>Fel cynnyrch ategol o ddeddfwriaeth berthnasol (Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016), byddem yn disgwyl gweld llawer mwy o gyfeiriadau at Datganiad Ardal Canol De Cymru. Mae'n ymdrin â'r holl bynciau a gwmpesir ym mhiler yr Amgylchedd ac iechyd. Dylid cyfeirio at y Datganiad Ardal a nodi dolen ag ef, yn enwedig lle mae testun wedi'i gymryd o'r Datganiad Ardal. Byddai'r materion a'r cyfeiriad a nodir yn y Datganiad Ardal yn cefnogi'r syniadau ynghylch yr adrannau cyfle yn y penodau amgylcheddol ac Iechyd.</p>	<p>Wrth i ni ddechrau datblygu'r Cynllun Llesiant, rydym yn awyddus i sicrhau'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae data economaidd-gymdeithasol yn cael ei ymgorffori yn y ddealltwriaeth o ystyr llesiant amgylcheddol. • Mae'r cysyniad o lesiant amgylcheddol yn cynnwys data a thystiolaeth o'r dimensiynau llesiant cymdeithasol, economaidd a diwylliannol. • Mae'r cysylltiadau rhwng y pedwar dimensiwn llesiant yn cael eu gwneud yn amlwg. • Mae argyfyngau Natur a Hinsawdd yn flaenllaw o ran gwneud penderfyniadau. <p>Mae'n bwysig nodi sut y gall cydweithio yn y sector cyhoeddus ysgogi trawsnewid a nodi pa ysgogiadau sydd gennym yn lleol a all helpu i lywio'r trawsnewid hwn.</p>	<p>RhANG o SoNaRR 2020.</p>
---	---	-----------------------------

3. Tueddiadau'r Dyfodol

Canfyddiadau:

Yn datblygu Gwireddu'r hyn a Ddisgwylir Mwy o ddyfnder

Rydym yn ystyried bod y maes hwn yn datblygu. Er bod rhywfaint o gyfeiriadau wedi'u gwneud drwy'r ddogfen gyfan, hoffem weld mwy o amlygrwydd yn cael ei roi i faterion allweddol fel llifogydd, senarios newid yn yr hinsawdd yn y dyfodol yn enwedig yng ngoleuni anghydraddoldebau ac effeithiau ar iechyd a llesiant. Gwyddom fod ardaloedd o amddifadedd uchel yn llawer mwy tebygol o ddioddef o effeithiau newid yn yr hinsawdd.

Roeddem yn meddwl bod strwythur y piler economaidd yn gweithio'n dda, gyda chrynodeb clir o gasgliadau ac argymhellion. Os bydd amser yn caniatáu, byddai ailadrodd y fformat hwn ar gyfer y pileri eraill yn cael ei argymhell a darparu cyfeiriad integredig clir i lywio'r cynllun llesiant.

Argymhellion	Dyheadau	Cyfraniadau CNC
<p>Argymhellir bod y newidiadau canlynol yn cael eu gwneud i'r Aseiad Llesiant cyn ei gyhoeddi.</p> <p>O safbwynt amgylcheddol, mae'n bwysig bod tueddiadau'r dyfodol yn parhau i gael eu hystyried wrth ddatblygu'r Cynllun Llesiant a bod effeithiau cadarnhaol a negyddol yn cael eu hystyried rhwng y pedwar piler llesiant, 7 nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r argyfyngau hinsawdd a natur.</p> <p>Cyswllt/cyfeiriad gyda Strategaeth Ranbarthol CCR (Strategaeth ynni ranbarthol: prifddinas-ranbarth Caerdydd LLYW.CYMRU).</p> <p>Byddai hwn yn fframwaith lefel uchel sy'n cyd-fynd ag asesiadau Llesiant wrth i'r ALLau ddatblygu eu</p>	<p>Byddwn yn parhau i weithio gyda'r BGC i adeiladu ar waith yr Aseiad Llesiant i gyflawni'r Cynllun Llesiant. Wrth adfer o'r pandemig yn y dyfodol ac ymateb i newid hinsawdd, dylai'r Cynllun Llesiant anelu at sicrhau adferiad gwyrdd a chyfiawn.</p> <p>Felly, sicrhau bod anghenion grwpiau agored i niwed (yn aml y rhai lleiaf tebygol o fod yn rhan o'r broses benderfynu a chynllunio) yn cael eu diwallu wrth fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur.</p> <p>I wneud hyn mae CNC yn annog y BGC i ddefnyddio cynllunio llesiant i adeiladu ar dystiolaeth yr aseiad er mwyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod cynlluniau rhanbarthol i newid y seilwaith ynni yn ystyried materion lleol fel tlodi tanwydd a sicrhau trosglwyddiad cyfiawn a gwyrdd i ddatgarboneiddio. Bydd y Cynllun Ynni Ardal Leol (LAEP) yn allweddol wrth gyflawni'r strategaethau a'r cynllun ynni perthnasol a dylid ei ymgorffori fel mecanwaith cyflawni ar gyfer y Cynllun Llesiant. 	<p>Hoffai CNC gynnig cynnal gweithdy 'Tri Gorwel', i helpu i gefnogi ymgorffori tueddiadau'r dyfodol yng ngham nesaf cynllunio llesiant.</p>

<p>cynlluniau ynni ardal leol.</p> <p>Mae'r Strategaeth Ranbarthol hefyd yn darparu modelu senarios sy'n berthnasol iawn i'r Cynlluniau Llesiant o fewn cyd-destun ynni.</p> <p>Mae'n bwysig bod y materion ynni allweddol yn cael eu hadlewyrchu yn yr Aseiad a'r Cynllun Llesiant fel y gallai fod ochr yn ochr â'r Strategaethau Rhanbarthol fel y prif fframwaith ar gyfer cyflawni'r Cynllun Ynni Ardal Leol (LAEP) a fyddai'n allweddol wrth fynd i'r afael â llawer o faterion llesiant.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sicrhau newid mewn dulliau teithio, oddi wrth ein dibyniaeth ar drafnidiaeth breifat sy'n llygru'n fawr i system integredig o atebion trafnidiaeth gyhoeddus llesol a chynaliadwy. • symud oddi wrth edrych ar gymdeithas a'r economi fel pe baent ar wahân i'r amgylchedd, gan sicrhau bod yr argyfyngau hinsawdd a natur yn flaenllaw wrth wneud penderfyniadau ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol; hoffai CNC gynnig hwyluso gweithdy 'Tri Gorwel' yn ystod y broses o ddatblygu dadansoddiadau ymateb, i helpu i gefnogi ymgorffori tueddiadau'r dyfodol i'r cam nesaf o gynllunio llesiant. <p><u>Argymell defnyddio:</u></p> <p>Dec tueddiadau Go-Science UK LIG ar gyfer tystiolaeth o'r defnydd o adnoddau perthnasol lluosog yn y dyfodol. Yr amrywiaeth o offer a thechnegau i'r dyfodol sydd ar gael ym Mhecyn Cymorth Dyfodol Llywodraeth y DU (fel Gweithdy Tri Gorwel).</p> <p>Rydym yn annog y BGC i nodi a chydnabod bod ein gwybodaeth yn ansicr. Rydym yn annog ein holl bartneriaid BGC i ddechrau trafodaethau cydweithredol eang ynghylch yr hyder a'r lefelau cytundeb yn y data a'r ffynonellau tystiolaeth a ddefnyddir i gefnogi pob casgliad/argymhelliad. Ni ddylid ystyried hyn fel ymarfer mewn adeiladu consensws fel y cyfryw, ond yn hytrach yn archwiliad o'r gwerthoedd a rennir a'r rhai y mae amheuaeth yn eu cylch sy'n ddiamau yn bodoli ar draws y sbectrwm o waith y mae'r Aseiad Llesiant yn ei gwmpasu.</p>	
---	---	--

4. Cymhwyso Aseiad Risg Newid Hinsawdd i Gymru (CCRA3)

Canfyddiadau:**Yn datblygu** Gwireddu'r hyn a Ddisgwylir Mwy o ddyfnder

Ni chafodd newid yn yr hinsawdd, a natur frys yr argyfwng hinsawdd a'i effaith ar genedlaethau'r dyfodol yr amlygrwydd y gallem fod wedi'i ddisgwyl.

Mae'r ymgynghoriad yn crynhoi'n gryno y negeseuon lefel uchel ar ynni ar gyfer y tri ALI sef i) pwysigrwydd ynni wrth gyflawni nodau hinsawdd, ii) tloedi tanwydd, iii) cynyddu EE ac RE, iv) lleihau allyriadau o danwydd ffosil, v) ymagwedd system gyfan at ynni ac vi) economi adfywiol gylchol.

Argymhellion	Dyheadau	Cyfraniadau CNC
<p>Gan gyfeirio at Aseiad Risg Newid Hinsawdd y DU a gynhyrchwyd yn 2017, mae fersiwn wedi'i diweddarau yn 2021 y dylid cyfeirio ati.</p> <p>Mae risgiau wedi newid yn ystod y cyfnod hwn, ac mae llawer ohonynt wedi cynyddu o ran y brys sy'n gysylltiedig â nhw.</p> <p>Er bod yr adroddiad yn ystyried newid yn yr hinsawdd yn aml drwyddo draw, gallai mynd i'r afael â rhai o'r risgiau CCRA3 uchaf ehangu'r drafodaeth i ymgorffori materion eraill y mae'r ardal yn debygol o'u hwynebu yn y dyfodol (e.e. straen gwres mewn adeiladau, a allai fod yn ystyriaeth yn yr adran ar Iechyd) i integreiddio ystyriaeth o newid yn yr hinsawdd ymhellach i bob maes o'r aseiad.</p> <p>O ran tanau gwyllt, mae'n wych gweld hyn yn cael ei grybwyll yma. Gellid cyfeirio at yr adroddiad ymchwil ar danau gwyllt a oedd yn bwydo i mewn i CCRA3 (yma) gan fod hwn yn manylu ar y cynnydd posibl mewn deunydd fflamadwy y gallem ei weld</p>	<p>Yng nghanau nesaf datblygiad y Cynllun Llesiant, hoffem i'r BGC gynnwys y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nodi unrhyw risgiau a chyfleoedd hinsawdd penodol i le. • Blaenoriaethu manau perthnasol y mae arnynt angen gweithredu brys wedi'i lywio gan ddsbarthiad risg CCRA3 (h.y., angen mwy o weithredu/ymchwiliad pellach/cynnal y camau gweithredu presennol). <p>Yn debyg iawn i COVID19, oherwydd yr effaith tymor byr ar y boblogaeth a llesiant, byddem yn disgwyl i effeithiau hirdymor newid yn yr hinsawdd yn y dyfodol gael yr un amlygrwydd yn y Cynllun Llesiant.</p>	

<p>wrth i'r tymheredd godi, ac mae'n fetrig defnyddiol ar gyfer asesu risg yn y dyfodol neu ddatblygu camau addasu. Gellid ychwanegu hyn, er enghraifft, yn yr adran ar dudalen 141 sy'n dechrau: Byddai rheoli tir fel nad yw deunydd ar gael mor rhwydd fel ffynhonnell tanwydd neu ddŵr ffo yn fesur ataliol yn ogystal â chefnogi gwella cynefinoedd a bioamrywiaeth.</p> <p>Gwych gweld cyfeiriad at IPCC AR6, a ffynonellau modelu/rhagamcanion hinsawdd eraill (e.e.) - efallai y byddai'n werth cyfeirio at ragamcanion mwyaf diweddar UKCP18 y Swyddfa Dywydd hefyd.</p>		
---	--	--

5. Anghydraddoldebau rhwng cymunedau a bod yn agored i risg amgylcheddol

Canfyddiadau:		
Yn datblygu	Gwireddu'r hyn a Ddisgwylir	Mwy o ddyfnder
<p>Er bod yr asesiad yn nodi cymunedau penodol, sy'n fwy agored i risgiau a pheryglon amgylcheddol, fel perygl llifogydd, ansawdd aer gwael, llygredd sŵn ac ansawdd dŵr, nid yw'n nodi'n glir y cysylltiadau rhwng anghydraddoldebau amgylcheddol ac economaidd-gymdeithasol rhwng ac o fewn cymunedau.</p>		
Argymhellion	Dyheadau	Cyfraniadau CNC
<p>Argymhellir bod y newidiadau canlynol yn cael eu gwneud i'r Asesiad Llesiant cyn ei gyhoeddi...</p> <p>Nid oes unrhyw gyfeiriad at effeithiau iechyd risg amgylcheddol a bod ardaloedd o amddifadedd uchel yn llawer mwy tueddol o ddiodef o effeithiau newid hinsawdd – nid yw hyn yn cael ei gydnabod yn yr asesiad hwn.</p> <p>Mae'r dystiolaeth asesu yn darparu dealltwriaeth a dadansoddiad o ddemograffeg economaidd-gymdeithasol y cymunedau o fewn ardal y BGC trwy ddefnyddio Malc.</p> <p>Mae cyfle yma i dynnu sylw at gymunedau lle mae anghydraddoldebau economaidd-gymdeithasol rhwng cymunedau sydd hefyd yn fwy agored i risg amgylcheddol.</p>	<p>Wrth i ni symud tuag at ddatblygu Cynllun Llesiant ac amcanion, ynghyd â phartneriaid BGC, rydym yn awyddus i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Archwilio a nodi achosion sylfaenol yr anghydraddoldebau. • Asesu a rhoi tystiolaeth a yw'r polisi a'r arferion presennol yn ddigon i reoli amlygiad i risgiau lluosog a chronnus i gymunedau. • Nodi a blaenoriaethu'r cyfleoedd ar gyfer ymyriadau atal sylfaenol – er enghraifft, y polisiau hynny sy'n ymwneud â thrafnidiaeth (gan gynnwys teithio llesol); egni; bwyd; mynediad a hamdden; rheoli cefn gwlad, yr arfordir a manau gwyrdd (gan gynnwys manau glas); addysg, sgiliau, a gwirfoddoli; tai a gorchudd coetir. <p>Y nod yw nodi manteision lluosog ymyriadau atal sylfaenol ar gyfer yr amgylchedd a phobl.</p>	<p>Mae tîm Iechyd ac Addysg Cenedlaethol CNC wedi cynnig yr hyfforddiant canlynol i swyddogion ac aelodau BGC.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gweminar hyfforddiant ar-lein i gefnogi BGCau i gysylltu iechyd, addysg a natur (yn debyg i hyfforddiant diweddar gyda Meddygon Teulu neu ein Gweminar Hapus ac Iach yn Naturiol) • Canllawiau ac offer Asesu'r Effaith ar Iechyd CNC i gefnogi meddwl integredig am adnoddau naturiol ac iechyd, e.e., sesiwn hyfforddi ar Benderfynyddion Ehangach Iechyd ac amlinelliad o HIA gyda ffocws ar yr amgylchedd.

